

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRIMÁRNÍ A PREPRIMÁRNÍ PEDAGOGIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BC. ANNA RAPANTOVÁ

ANALÝZA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU RVP PV

ČESKÉ REPUBLIKY A NORSKÉHO KRÁLOVSTVÍ

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma vypracovala samostatně a použila prameny a literatury, které jsem uvedla v závěru své práce.

V Olomouci dne:.....

Podpis:

Děkuji vedoucí své diplomové práce Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za trpělivost, rady a připomínky při vedení práce. Děkuji své rodině a svému budoucímu muži za trpělivost a pomoc.

Obsah

Úvod	6
<i>I Teoretická část</i>	8
1 Vymezení pojmu	8
1.1 Základní pojmy	11
2 Norské království.....	14
2.1 Základní údaje.....	14
2.2 Přehled norského školství	17
2.2.1 Základní školství	18
2.2.2 Střední školství	19
2.2.3 Vysoké školství	20
2.2.4 Neformální vzdělávání a vzdělávání učitelů	21
2.3 Předškolní vzdělávání v Norsku	22
2.3.1 Komunikace a účast rodičů na předškolním vzdělávání	25
2.3.2 Budova mateřské školy a její okolí.....	25
2.3.3 Mateřská škola a příroda.....	29
2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	29
2.4.1 Účel, pravidla a otázky MŠ	30
2.4.2 Náplň mateřských škol	36
2.4.3 Plánování, dokumentace a hodnocení	44
2.4.4 Spolupráce	46
3 Česká Republika.....	49
3.1 Základní údaje o České Republice.....	49
3.2 Přehled Českého školství	50
3.2.1 Základní školství	51
3.2.2 Střední školství	52
3.2.3 Vysokoškolské vzdělání	52
3.2.4 Vzdělávání učitelů	54
3.3 Předškolní vzdělávání v České republice	55
3.4 Rámcový vzdělávací program.....	55
3.4.1 Systém kurikulárních dokumentů, platnost RVP PV a jeho hlavní principy	55
3.4.2 Úkoly, specifika, metody, formy, organizace a cíle předškolního vzdělávání... ..	56
3.4.2 Vzdělávací obsah v RVP PV	59

3.4.3	Vzdělávací oblasti.....	59
3.4.3.1	Dítě a jeho tělo	60
3.4.3.2	Dítě a jeho psychika.....	60
3.4.3.3	Dítě a ten druhý.....	63
3.4.3.4	Dítě a společnost.....	63
3.4.3.5	Dítě a svět	64
3.4.4	Podmínky předškolního vzdělávání.....	65
3.4.5	Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných.....	66
3.4.6	Autoevaluace mateřské školy a hodnocení dětí.....	67
3.4.7	Zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu	68
3.4.8	Kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu, povinnosti předškolního pedagoga, vzdělávací obsah v ŠVP	69
4	Osobní zkušenost.....	70
	<i>II Praktická část.....</i>	<i>71</i>
5	Komparace českého a norského RVP PV.....	71
5.1	Metoda výzkumu	71
5.2	Vlastní srovnání	72
5.3	Vyhodnocení	82
6	Závěr.....	84
	Seznam použité literatury	85
	Seznam obrázků.....	87

Úvod

Ke zvolení tématu mé práce mě inspirovala cesta, kterou jsem uskutečnila prostřednictvím programu Erasmus, na němž jsem strávila tři měsíce. V nabídce bylo na výběr mnoho zemí, které byly zajímavé a inspirativní, vyhrálo ovšem Norské království, které je bohaté na přírodní krásy a vyznačuje se kvalitním školským systémem. Během pobytu jsem navštěvovala univerzitu Queen Maud University College of Early Childhood Education, která se specializuje na předškolní vzdělávání. Již během pobytu jsem srovnávala úroveň školství, poměrů a přístup k dětem. Přístup k dětem byl velmi odlišný od českého přístupu. Po dobu pobytu jsem měla možnost působit jeden a půl měsíce na praxi v mateřské škole, kde jsem mohla pozorovat a zároveň se učit, jak jde s dětmi pracovat jinak a mnohem efektivněji. Fotografování dětí a zveřejnění fotek mi nebylo dovoleno a tak jsem mohla vyfotografovat pouze mateřskou školu, její vnitřní a vnější prostory. O uspořádání vnějšího a vnitřního prostředí pojednává podkapitola Budova mateřské školy a její prostředí, kde jsou zveřejněny i fotografie mateřské školy, ve které jsem působila. V rámci pobytu jsem poznala i jiné dvě mateřské školy, kde probíhala praxe vždy jeden den. Již tady jsem mohla srovnávat, v čem jsou norské mateřské školy odlišné a v čem se shodují.

Typickou vlastností člověka je srovnávat se s druhými lidmi, a proto je velmi přirozené, že se mezi sebou srovnávají i jednotlivé národy. Cesty a exkurze do zahraničí nám přinášejí nové poznatky, informace a zážitky. To nás vede ke srovnávání všeho, např. i školství. Průcha charakterizuje srovnávací pedagogiku jako „soubor teorií a výzkumných aktivit, které se zabývají zkoumáním charakteristik a fungováním vzdělávacích systémů různých zemí, jejich popisem, srovnáním a hodnocením“ (Průcha 2015).

Cílem diplomové práce je provést komparaci rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání dvou evropských zemí – České republiky a Norského království. Diplomová práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

Teoretická část obsahuje tři kapitoly. První kapitola se věnuje teoretickým poznatkům srovnávací pedagogiky a popisuje její historické prameny. Její vznik a využití i v jiných oblastech výzkumu. Druhá kapitola popisuje Norské království. Jsou zde uvedeny jeho základní údaje a popsány jednotlivé stupně školství. Větší prostor je v druhé kapitole dán charakteristice předškolního vzdělávání a analýze rámcového vzdělávacího programu, kterému je věnována

celá podkapitola. Třetí kapitola je věnována České republice a její základní charakteristice. Jsou zde uvedeny jednotlivé stupně školství a je popsán rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Ve čtvrté kapitole je popsána má osobní zkušenost z programu Erasmus.

Cílem teoretické části práce je popis jednotlivých rámcových vzdělávacích programů a následné vyhodnocení zkoumaných otázek, které jsou uvedeny v praktické části.

Praktická část obsahuje samotnou komparaci těchto dvou vzdělávacích programů, které jsou popsány v teoretické části. Pro přehlednost jsem zvolila Beradyův model komparace, který byl přizpůsoben charakteru práce. Model obsahuje tabulky, které jsou srozumitelnější a přehlednější při srovnání jednotlivých otázek. V tabulce je vždy uvedena otázka díky které jsem zjistila shodné a rozdílné prvky.

Cílem praktické části je najít co nejvíce shodných a rozdílných znaků rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

I Teoretická část

1 Vymezení pojmu

Kapitola vymezuje základní pojmy, kterými se budeme v diplomové práci zabývat. Řeší jejich podstatu a vysvětlení pro správné pochopení a zařazení do kontextu.

Srovnávací pedagogika

Srovnávací pedagogika má velmi dlouhou historii a je vědní disciplínou, která se stále rozvíjí. „Srovnávací pedagogika je zaměřena na popis, analýzu a vysvětlování vzdělávacích systémů a problémů spjatých s jejich fungováním, a to ve dvou nebo více srovnávaných zemích či regionech“. (Průcha 2015) Není vědou normativní, protože nepředepisuje, co by v ní všechno mělo být a jak by dané skutečnosti měly vypadat, ale snaží se jen ukázat, co se děje, a vysvětlit, proč tomu tak je, případně stanovit tendence vývoje a určité trendy. (Váňová 1998) Označuje teorie a výzkumné aktivity, které zkoumají charakteristiky a fungování vzdělávacích systémů v jiných zemích. Zabývá se také popisem, srovnáváním a nepochybně i hodnocením vzdělávacích systémů. (Průcha 2006) V rámci této disciplíny je nutné přihlídnout i k základním podmínkám, mezi které řadíme historické, ekonomické, kulturní, politické, náboženské a jiné faktory. (Jůva 1982)

Srovnávací pedagogika se vyvinula z nevědeckých popisů toho, jak se lidé v různých zemích vzdělávali. Např. již Gaius Iulius Caesar (v 1. stol. př. Kristem) pozoroval výchovu u Keltů a Germánů (Zápisky o válce gallské). Ovšem až francouzský osvícenec Marc-Antoine Julien de Paris (počátek 19. stol.) zformuloval principy srovnávací pedagogiky na mezinárodní úrovni (Nárys a předběžné pohledy na práci o srovnávací pedagogice). (Průcha 2015, Průcha 2006) V tomto spisu formuluje cíle a metody komparativních studií vzdělávacích systémů a přichází s velmi nadčasovou myšlenkou, a to zřídit speciální komisi pro vzdělávání. Úkolem této komise mělo být shromažďování informací o vzdělávacích systémech skrz Evropu. (Váňová 2009) Osvícenec de Paris viděl již v 19. stol. srovnávací pedagogiku jako pozitivní vědu a také navrhoval, aby se fakta a výsledky pozorování vzdělávacích systémů zaznamenávaly do tabulek, ve kterých by byly výsledky snadno porovnatelné a dala se z nich vyvodit jednoznačná pravidla a obecné principy, které se ve srovnávací pedagogice používají dodnes. Marca-Antonia Julienu de Parise můžeme považovat za zakladatele srovnávací pedagogiky. (Průcha 2006, Průcha 2015)

Velký rozkvět srovnávací pedagogiky začal ve 20. stol. nejen v Evropě, ale také v USA. Byly zakládány vědecké asociace a prováděny výzkumy vzdělávacích systémů. (Průcha 2006) Docházelo k hlubší spolupráci mezi odborníky a byly organizovány zahraniční stáže pro pedagogické pracovníky. Pod patronátem UNESCO byl v roce 1925 založen Mezinárodní úřad pro vzdělávání (IBE - International Bureau of Education). Tento úřad shromažďuje data o školských systémech členských států. Je to významný informační zdroj pro srovnávací pedagogiku. Po druhé světové válce nastal opět rozvoj srovnávací pedagogiky. Začaly vznikat vědecké společnosti, časopisy a dokumentační centra. Podle Průchy je celé 20. století považováno za velmi významné období. V zahraničí je srovnávací pedagogice dán dostatečný prostor, avšak v České republice srovnávací pedagogika nemá. Z vědeckého hlediska je zanedbaným oborem. Současný stav srovnávací pedagogiky v České republice není příliš dobrý. Jelikož zde do devadesátých let 20. století panoval komunistický režim, který jí nebyl nakloněn. Jakákoli spolupráce či kontakt se západním světem byl nepřijatelný, přestože právě v těchto zemích se srovnávací pedagogika rozvíjela nejvíce. Již za dob Marie Terezie byly pořádány inspirativní výjezdy do zahraničí. (Průcha 2015)

Srovnávací pedagogika je také využívána ve vzdělávací politice, a to pro účely plánování a řízení školství ve státě. Tato data jsou důležitá pro tvorbu strategických plánů v rozvoji vzdělávacího systému, k legislativní záležitosti, ke krátkodobým rozhodnutím o fungování vzdělávacího systému, ke kontrole a financování školství. Ekonomie, školství a vzdělávání jsou dalším odvětvím srovnávací pedagogiky. Data jsou využita k vyhodnocování kvality, efektivnosti a financování vzdělávacích systémů. Třetí významnou skupinou je mezinárodní komparace vzdělávacích systémů. Tato část je důležitá pro analýzy v oblasti sociálních věd, zejména v sociologii. Data slouží pro vysvětlení důsledků vzdělanostní struktury populace a pro sociální diferenciaci v určité společnosti (např. jsou to závislosti mezi vzdělaností lidí - nejvyšší dosažená úroveň vzdělání, mzdové a majetkové rozdíly, zaměstnanecký status, životní styl aj.). Manažeři, učitelé, studenti pedagogických oborů, a výzkumní pracovníci jsou profesionály, kteří taktéž využívají poznatky srovnávací pedagogiky k akademickým či pracovním účelům. (Průcha 2015)

Nelze opomenout další skupinu, do níž patří rodiče a široká veřejnost. Je známé, že veřejnost se stále více zajímá o kvalitu vzdělávání ve své zemi a také při jeho hodnocení odkazuje na vzdělávací systémy v zahraničí. Tento zájem je způsoben tím, že česká média často prezentují neobjektivní zprávy, které nejsou podloženy vědeckou komparací. (Průcha 2015)

V současné době se do srovnávací pedagogiky začleňují vzdělávací výsledky, kterých je dosahováno ve školách v různých zemích. Nejrozvinutější jsou výzkumy, které se provádí v projektech IEA (Mezinárodní asociace pro hodnocení vzdělávacích výsledků). V tomto projektu je zařazena i Česká republika. Měří se např. vzdělávací výsledky v přírodovědných předmětech a v matematice. (Průcha 2015)

Srovnávací pedagogika se nezabývá jen srovnáváním, ale také problémy ve vzdělávání celosvětově. Nejen pedagogové, ale i ekonomové, a zejména odborníci na vzdělávání, se začali zabývat problémy ve vzdělávání. Řeší např. problém vzdělávacích příležitostí (z hlediska rasového, etnického, sociálního, náboženského), problém uplatnění absolventů (vysoká nezaměstnanost v některých skupinách populace). (Průcha 2015)¹.

¹ Ve srovnávací pedagogice v České republice nejčastěji zaznívá jméno prof. Jan Průcha. Je jedním z nejpřednějších pedagogů této disciplíny. Srovnávací pedagogikou se zabývá celý život. Je nezávislým expertem a konzultantem v oblasti pedagogické teorie a výzkumu, jejíž byl prvním předsedou. Přednáší na českých i zahraničních univerzitách. Je zakladatelem České asociace pedagogického výzkumu. Prof. Průcha působí v mezinárodních vědeckých organizacích a redakčních radách odborných časopisů. Byl mu udělen doktorát univerzitou v Turu (Finsko) v roce 1995. V současné době se kromě srovnávací pedagogiky zabývá zvláště interkulturními faktory ve vzdělávání.

1.1 Základní pojmy

Kurikulum

- Z anglického slova curriculum. Obsahuje tři základní významy pojmu.
 1. „Vzdělávací politika
 2. Průběh studia a jeho obsah
 3. Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujícím, její plánování a hodnocení.“ (Průcha 2003)

Před rokem 1989 nebyl tento pojem v České republice používán. Jeho příslušná teorie a výzkum má význam pro komplexnější řešení cílů, obsahu, způsobu organizace, metod a hodnocení vzdělávání. Podle koncepce IEA rozlišujeme kurikulum zamýšlené, realizované a dosažené. (Průcha 2003)

Kurikulum můžeme charakterizovat jako rámec pro tvorbu vzdělávacích programů a plánů jednotlivých mateřských škol. (Šmelová 2013)

Národní kurikulum

- Je kurikulum garantované státem. Strategický dokument, který formuluje požadavky na vzdělávání. (RVP PV 2004)
- Je společným rámcem vymezující cíle a obsah vzdělávání. Termín byl zaveden v roce 1988. Dnes je tento termín používán v mezinárodní pedagogice. Jsou v něm uplatněny obecné cíle, základní složky učiva a cíle, kterých mají žáci dosáhnout. Národní kurikulum se všemi složkami nebylo dosud v ČR zkonstruováno. (Průcha 2003)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

- Navazuje na Bílou knihu. Rámcové vzdělávací programy stanovují cíl vzdělávání na daném stupni a v daném oboru a obsahují také očekávané výstupy. Charakterizuje klíčové kompetence, cíle a priority vzdělávání například v oblastech dítě a jeho svět, dítě a ten druhý. Jednotlivé školy si na základě těchto rámcových vzdělávacích programů vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy, které přizpůsobují konkrétně na svoji školu a region. (Průcha 2003)
- „RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“ Je společným rámcem a je otevřený pro školu, děti a

učitele. Vztahuje se na vzdělávací instituce zařazené do sítě škol a školských zařízení. Dokument vyšel v platnost 2004. (RVP PV 2004)

Pedagogika

- Je vědní disciplínou. Zabývá se vzděláním, výchovou a procesem výchovy jako jedním z nejvýznamnějších společenských jevů v nejrůznějších sférách života společnosti. Není tedy vázána jen na školní instituce. (Průcha 2003, Kantorová 2008)

- Mezi základní pedagogické disciplíny řadíme obecnou pedagogiku, dějiny pedagogiky, obecnou didaktiku, komparativní pedagogiku, teorii výchovy, metodologii pedagogiky a speciální pedagogiku (Čabalová 2011)

Mateřská škola

- Je školským zařízením, které navazuje na výchovu dětí v rodině. Zajišťuje všestrannou péči dětem zpravidla ve věku od 3 do 6 let. Mateřská škola není součástí povinné školní docházky. (Průcha 2003)

- Vzdělávání dětí v mateřské škole se koná za úplaty. V mateřských školách se uplatňují i alternativní vzdělávací programy jako např. Montessori a Waldorf. Zřizovatelem mateřské školy může být státní, nebo nestátní organizace. (Valíšková 2007)

Předškolní pedagogika

- Je vědním oborem, který se zabývá teorií a praxí výchovy, dítěte předškolního věku. (Průcha 2003) Klade si za cíl doplňovat rodinnou výchovu, obohacovat běžný život dítěte, zajišťovat odbornou péči, podporovat tělesný rozvoj, citovou stránku, zdraví a systematicky rozvíjet osobnost dítěte. (Šmelová 2013) V České republice se předškolní pedagogika neustále rozvíjí, ovšem výzkum není tak rozšířen jako v zahraničí. (Průcha 2003)

Předškolní věk

- Je obdobím od dovršení třetího roku života dítěte do dovršení šestého roku, což je období pro vstup do školy. V tomto období je hlavní činností dítěte hra. Dítě zpravidla v tomto období navštěvuje mateřskou školu, která jej postupně a systematicky připravuje na vstup do základní školy. Základem samozřejmě zůstává rodinná výchova, na kterou mateřská škola dále navazuje. (Průcha 2003)

Předškolní výchova

- Je výchovou, která uspokojuje přirozené potřeby dítěte a umožňuje mu další rozvoj. Podporuje psychický a sociální vývoj dětí, jejich zdravý tělesný růst a staví základy pro jejich další vzdělávání. Účelem předškolního vzdělávání je vyrovnání rozdílů mezi dětmi, které jsou způsobeny sociokulturními odlišnostmi v rodinách. V zahraničí je předškolní výchova realizována různými způsoby. (Průcha 2003)

Školní kurikulum ŠVP PV

- Je vzdělávací program každé školy, který si škola sama vytváří podle zásad stanovených v RVP PV. Zpravidla obsahuje priority a specifickou jednotlivé školy, její vzdělávací nabídku, organizaci školy a život školy. (Průcha 2003, RVP PV 2004)

Vzdělávání učitelů mateřské školy

- Obsahuje přípravné vzdělávání učitelů a další vzdělávání učitelů. Budoucí učitelé jsou vzdělávání podle stupňů a typů škol. Vzdělávání učitelů se v České republice realizuje na středních pedagogických školách a na pedagogických vysokých školách. (Průcha 2003, Průcha 2002)

Multikulturní výchova

- V zahraniční pedagogice velmi často používaný termín. Prostřednictvím vzdělávacích programů usiluje o pochopení a respektování jiných kultur, eliminaci rasových a etnických předsudků. Má praktický význam k vytváření postojů vůči imigrantům, kulturám a příslušníkům jiných národů. (Průcha 2003)

2 Norské království

Kapitola o Norském království je rozdělena na další čtyři podkapitoly. První podkapitola se zabývá základními údaji o Norsku. Ve druhé podkapitole je nastíněn základní přehled norského školství. Ve třetí podkapitole je více přiblíženo předškolní vzdělávání, které je pro práci sítěžejní, a ve čtvrté kapitole je rozebrán dokument pro předškolní vzdělávání (Framework plan). Dále je tato kapitola pro práci významná tím, že uvedený vzdělávací systém Norského království bude porovnáván se vzdělávacím systémem České republiky.

2.1 Základní údaje

Obrázek 1: Státní vlajka Norského království
(<http://www.statnivlajky.cz/norsko>)

Obrázek 2: Státní znak Norského království
(https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_znak_Norska)

Oficiální název země je Norské království. Populace Norského království je 4,481,162, čímž se řadí k druhé nejméně obydlené zemi v Evropě. Oficiálním jazykem v Norsku je norština a finština. Gramotnost v této zemi činí 100 %. Akademický rok probíhá od srpna do června. Počet základních škol je 2,129. Povinná školní docházka je zde stanovena na devět let. Veřejné výdaje na vzdělávání tvoří 7,4 %. (World Education Encyclopedia 2002)

Norsko zaujímá velké území, jak pevninou, tak malými ostrovy, které k němu patří. V těchto územích se rozprostírají bohaté lesy a krásné fjordy, které patří k největším charakteristikám této země. Norsko je rovněž bohaté na národní parky, jejichž počet je 37. Území parků (85 %) tvoří hory, pláně, špičaté vrcholky či ledovce. (Lee 2001)

Norské království se nachází v severní Evropě. Leží na Skandinávském poloostrově a je obklopeno Norským mořem, Barentsovým mořem a také Severním ledovým oceánem. Na východní části hraničí se Švédskem, na severovýchodní s Ruskem a Finskem. V severní části Norska panují kruté zimy, které trvají několik týdnů a během nichž je nepřetržitá tma. Naopak v létě jsou pro Norsko typické polární dny, kdy je po celých čtyřicet hodin světlo. Hlavním městem Norska je Oslo s 500 000 obyvatel. Dalším velkým městem je Bergen s 220 000 obyvateli. Norové žijí převážně ve městech a větších vesnicích. (World Education Encyclopedia 2002)

Obrázek 3: Geografická poloha Norského království
(https://cs.wikipedia.org/wiki/Geografie_Norska#/media/File:No-map.png)

OFICIÁLNÍ NÁZEV	Kongeriket Norge – Norské království
ZKRÁCENÝ NÁZEV	Norge - Norsko
VZNIK	7.6. 1905 (nezávislost na Švédsku)
STÁTNÍ ZŘÍZENÍ	Konstituční monarchie
HLAVA STÁTU	Král Harald V. (od 17.1. 1991)
ROZLOHA	385 199 km ²
POČET OBYVATEL	4,481,162,
HUSTOTA OSÍDLENÍ	14 obyvatel / km ²
SPRÁVNÍ ČLENĚNÍ	19 krajů (fylker) 433 obcí (kommuner)
HLAVNÍ MĚSTO	Oslo (551 832 obyvatel - 2007)
JAZYK	norština (bokmål, nynorsk a sámština)
MĚNA	norská koruna (NOK) – 100 øre
NÁBOŽENSTVÍ	evangelicko–luteránské – 88 % Norů
NEJVYŠŠÍ BOD	Galdhøppigen (2469 m n. m.)
NEJNIŽŠÍ BOD	Norské moře (0 m)
NEJDELŠÍ ŘEKA	Glomma (598 km)
NEJVĚTŠÍ JEZERO	Mjøsa (365 km ²)

(Ham 2006, Podhorský 2001, World Education Encyklopedia 2002)

Populace v Norsku je neobyčejně homogenní. Hlavním norským dědictvím a typickým norským vzhledem jsou modré oči a světlé vlasy, které má více, než 60 % populace. Více, než 85 % norských občanů je členem Norské luteránské církve. V otázce víry a náboženství Norsko nikomu nezakazuje vyznávat svoji víru a také nikomu víru nenutí. (World Education Encyklopedia 2002)

Norský jazyk pochází z jazyka německého. Dnešní moderní norština má několik dialektů, ale všechny jsou vzájemně srozumitelné. „Riskmal“ je oficiálním jazykem a začal platit v roce 1850. Přes 80 % škol používá „Riskmal“. „Landsmal“ neboli jazyk regionu (nářečí) byl vytvořen na venkově. Obě tyto formy jazyka jsou si rovny. Prvním povinným cizím jazykem je angličtina a třetím volitelným jazykem je francouzština nebo němčina. (World Education Encyklopedia 2002)

Před sto lety bylo Norsko ještě zemědělským státem. V roce 2000 byly třemi největšími sektory pro zaměstnání státní správa (40 %), hotely a restaurace (18 %) a průmysl (17 %). Norsko patří mezi jednoho z největších vývozců ropy na světě. (World Education Encyklopedia 2002)

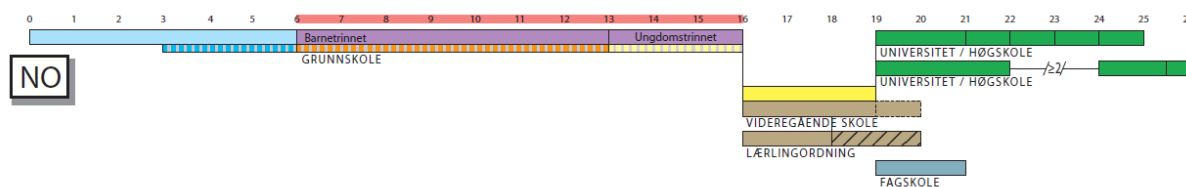
Norské království je parlamentní monarchie s početnými politickými stranami. Dominuje zde sociální politika. Národní systém sociálního zabezpečení poskytuje všem občanům bezplatné zdravotnictví, podporu v důchodovém věku a podporu při postižení. (World Education Encyklopedia 2002)

Vzdělání bylo k dispozici pro všechny děti ze všech tříd. Norsko patřilo v historii k zemím, které zavedly povinnou školní docházku. Na venkově byla situace ovšem obtížnější. Škola probíhala v místní farnosti, a to takovým způsobem, že učitel přijel do místní farnosti na několik týdnů a tam děti vzdělával. V roce 1800 byli téměř všichni Norové gramotní. (World Education Encyklopedia 2002)

2.2 Přehled norského školství

Norské školy jsou rozděleny podle stupně dosaženého vzdělání a charakteru na tyto druhy: mateřská škola (*Barnehage*), základní škola (*Grunnskole*), střední školy (*Videregående Skole*), střední odborné školy (*Laerlingordning*), vyšší odborné školy (*Fagskole*) a vysoké školy (Universitet / Høgskole).

Organisation of the education system in Norway, 2009/10

Obrázek 4: Přehled stupňů norského školství
(<https://estudandoeducacao.files.wordpress.com/2011/05/noruega.pdf>)

Modernizace školství byla obsažena ve třech reformních etapách, z níž každá byla ukotvena v legislativě. Povinná školní docházka trvá deset let a rozděluje se dále na dva stupně.

Do prvního stupně spadají žáci od 6 do 13 let a druhý stupeň zahrnuje žáky od 13 do 16 let. Další etapa reformy se týkala středoškolského vzdělání. Střední školu navštěvují studenti 3 roky, a to od 16 do 19 let. Poslední etapou reformy byl rozvoj terciálního vzdělávání. The University of Oslo byla jedinou univerzitou až do roku 1948. Od roku 1970 byly postupně zakládány další univerzity. Začaly vznikat i vyšší odborné školy. (World Education Encyklopedia 2002)

Národní školský systém je navržen tak, aby poskytl kvalitní vzdělání každému občanu. Norský stát dbá na vzdělání a na rovnost ve vzdělání pro všechny občany bez ohledu na to, jestli je škola naplněna plným počtem dětí, nebo ne. Např. vláda dá více finančních prostředků na žáka v chudších oblastech, aby vzdělání bylo dostupné pro všechny obyvatele. Ve vzdělávání a výchově se školy snaží o odstranění genderových rozdílů. (World Education Encyklopedia 2002)

2.2.1 Základní školství

V roce 1997 byl změněn věk, ve kterém děti začaly chodit do základní školy, a to ze sedmi na šest let. Nyní všechny děti chodí do školy od šesti let a ukončují školu ve svých šestnácti letech. Jedenáctý rok školy je jim nabídnut, ale není povinný. Velikost školy je omezena zákonem. Maximální počet dětí ve škole může být 450, což je dáno filosofií, podle níž malé školy fungují lépe než školy velké, protože komunikace mezi školou, studenty a rodiči probíhá snadněji. Mezi školní předměty patří norština, angličtina, matematika, přírodní vědy, tělesná výchova, hudba a náboženství. Studenti si mohou vybrat volitelné předměty z oblasti umění, cizích jazyků nebo z odborných volitelných předmětů, mezi které se řadí kancelářské dovednosti, rybolov nebo zemědělství. (World Education Encyklopedia 2002)

Třída má svého třídního učitele, který může být třídním učitelem až po dobu tří let, někdy i po dobu šesti let. Třída je spolu po celou dobu studia. Žádní studenti neopakují znovu ročník. Pokud se objeví ve třídě nějaké nesrovnalosti a rozdíly mezi dětmi, učitelé dávají žákům materiály, které jim mají pomoci k tomu, aby se žáci dostali na stejnou úroveň. Žádné vyšetření či zkoušky nepředcházejí vstupu do základní školy. Rodiče píšou zprávu o svém dítěti nejméně dvakrát ročně, kde je uvedeno, v čem se jejich dítě zlepšilo a udělalo pokrok. Obvykle děti chodí po celou dobu školní docházky do jedné školy. Na druhém stupni základní školy děti mají stále všechny předměty společně, ovšem v osmé a deváté třídě jsou děti rozděleny do jednotlivých předmětů podle svých schopností. Rozdělení většinou provádí učitel a týká se

předmětů, jako jsou norština, matematika, angličtina a němčina. Rodiče i studenti jsou seznámeni s tímto rozhodnutím a mohou se případně zeptat na bližší informace a na to, co předcházelo tomuto rozhodnutí. Studenti ani zde na druhém stupni neopakují třídy. V deváté třídě skládají žáci na konci studia zkoušku, čímž ukončují základní vzdělání. Norsko má 3500 škol, kde děti chodí, aby plnily povinnou školní docházku. Existují školy, které jsou menší a objevují se v nich i dvojtřídy (viz. vzdělání každému občanu). (World Education Encyklopedia 2002)

Na prvním stupni základní školy je na třídu uváděn počet dětí 28, na druhém stupni základní školy je počet na třídu navýšen o dvě děti, tedy na 30 dětí. Tento počet dětí je dán předpisem, ale ve skutečnosti je počet dětí ve třídách menší. V roce 2000 činil průměrný počet dětí na jednu třídu 20,2. Více než 90 % žáků pokračuje po ukončení základní školy na střední školu. V Norsku neexistují víceletá gymnázia, tudíž všichni žáci chodí na základní školu. Základní školy jsou financovány státním rozpočtem a také z rozpočtu místní samosprávy. (World Education Encyklopedia 2002)

2.2.2 Střední školství

Střední škola trvá tři roky a nabízí odborné (učňovské obory) a obecné vzdělání (střední školy jako např. pedagogické, zdravotní a gymnázia). V rámci výuky na střední škole pozorujeme tendenci co nejmenšího oddělení teorie od praxe. Nejlepší přípravou pro studium na vysokých školách jsou všeobecné obory. Navíc jsou pro studenty připraveny i další kurzy vzdělávání, kde si mohou prohloubit své vědomosti a dovednosti. Spojením těchto dvou forem studia se student stává vhodným kandidátem pro vysoké školy. Mnoho studentů ovšem volí jinou variantu, a to takovou, že se na vysokou školu nehlásí pro její náročnost. Studenti si vybírají svůj obor vzdělání sami a získávají v něm základní, praktické i teoretické znalosti. (World Education Encyklopedia 2002)

Studenti, kteří si vyberou obor učňovského typu, získají po třech letech studia výuční list. Dále mají možnost prohloubit si své vzdělání nástavbovým studiem, které trvá jeden rok a je zakončeno maturitní zkouškou.

Studenti, kteří si vybrali všeobecné vzdělání, mají větší možnost dosáhnout vysokoškolského vzdělání, ovšem toto studium je těžší a náročnější. Obory všeobecného typu jsou zakončeny maturitní zkouškou.

Střední školy nabízejí jedenáct studijních odvětví, např. všeobecné vzdělání, průmyslové vzdělání, umění, rybolov, sport atd. Každé studijní odvětví má svoji strukturu. Teoretickým základem se studenti zabývají rok, nebo dva, což se odvíjí od náročnosti daného oboru. Poté, co získají teoretické znalosti, následuje intenzivní praxe. (World Education Encyklopedia 2002)

Zkoušky z jednotlivých předmětů mohou být ve formě ústní, písemné, anebo můžeme kombinovat obě předchozí varianty, těchto dvou forem. Na závěr každého ročníku, studenti skládají zkoušky. Finální zkoušku skládají studenti na konci svého celého studia. Po ukončení střední školy dostanou studenti certifikát, v němž najdeme souhrn všech jejich dosažených výsledků, včetně závěrečné zkoušky. (World Education Encyklopedia 2002)

Podle statistických údajů děvčata upřednostňují humanitní obory (sociální a zdravotní péče, umění a design), zatímco chlapci volí všeobecné obory. (World Education Encyklopedia 2002)

2.2.3 Vysoké školství

Norské univerzity nabízejí vysokoškolské a postgraduální programy. Uchazeči o vysokoškolské studium si mohou vybírat ze čtyř univerzit a 26 státních vysokých škol. Existují také menší, specializované vysoké školy, které nabízejí dvouleté až tříleté studium, a to z toho důvodu, že studium na univerzitě je příliš náročné. Jen malé procento norských studentů studuje v zahraničí. (World Education Encyklopedia 2002)

Na univerzitě může student dosáhnout dvou stupňů vzdělání. Po čtyřech, nebo pěti letech studia dosáhne student prvního stupně vzdělání a získává titul cand.mag., cand.phil. cand.scient., atd. vyžaduje další dva, nebo tři roky studia. Nynější doktorské studijní programy jsou inspirovány doktorskými programy ze Spojených států. V doktorských programech se studenti zabývají svým výzkumem a závěrečnou prací. Po úspěšném absolvování doktorského programu student získává titul Ph.D. Délka studia doktorského programu obvykle trvá tři až čtyři roky. (World Education Encyklopedia 2002)

Vysokoškolské programy jsou také otevřené i pro zahraniční studenty, ale své studium si musí sami hradit. Přijetí zahraničního studenta má určitá kritéria. Nejpodstatnějším kritériem je znalost jazyka. Pokud je studijní program v angličtině, musí dobře ovládat angličtinu. Jestliže chce zahraniční student studovat studijní program v norštině, musí se nejdříve zúčastnit ročního

intenzivního kurzu, anebo musí úspěšně vykonat jazykový test (Bergen – testen). (World Education Encyklopedia 2002)

Vysokoškolské vzdělání se začalo postupně rozvíjet, aby vzrostl počet vzdělaných pracujících obyvatel. Tato představa se stala posláním a vizí vysokých škol. Vysoké školy nabízejí takové studijní programy, jejichž absolventi získají uplatnění na trhu práce, a tím se zajistí požadavek na vzdělané pracující obyvatelstvo. (World Education Encyklopedia 2002)

Vysokoškolští učitelé jsou státními zaměstnanci. Vysoké školy mají svoji autonomii, ale stále spadají pod region, ve kterém jsou postaveny, a jsou kontrolovány státem. Jedno procento z hrubého domácího produktu je použito na financování vysokých škol. (World Education Encyklopedia 2002)

2.2.4 Neformální vzdělávání a vzdělávání učitelů

Neformální vzdělávání začalo postupně vznikat v devadesátých letech 20. století. Účastnit se ho například mohli mladí lidé, kteří ukončili své vzdělávání. Věkové rozmezí pro neformální vzdělávání se pohybuje od 14 do 29 let a od 30 do 49 let. Obsahuje programy na podporu zaměstnanosti a školení, které jsou poskytovány prostřednictvím Ministerstva práce. Neformální vzdělávání je také určeno pro osoby se zdravotním postižením, aby si tím rozšířily možnost uplatnění na trhu práce. Více než jedna čtvrtina dospělých využívá této příležitosti pro další seberozvoj. (World Education Encyklopedia 2002)

Vzdělání učitelů probíhá na vysokých školách po dobu čtyř let. Ve čtvrtém ročníku je studium zaměřeno na speciální pedagogiku a teorii pedagogiky. Celkem existuje dvacet vysokých škol, které připravují učitelé na jejich profesi. Učitelé, kteří učí na základních školách, musí vystudovat vysokou školu, nebo mít odborné znalosti z předmětu, který učí, a dostudovat pedagogické minimum. Vzdělání učitelů pro druhý stupeň je možné studovat na čtyřech univerzitách nebo osmi institucích vyššího vzdělávání. Všechny vzdělávací programy pro učitele byly standardizovány v roce 1990. Důraz byl kladen především na předměty, které se týkají vzdělávání. Obsah předmětů je upraven podle aktuální situace a trendů ve vzdělávání. (World Education Encyklopedia 2002)

Učitelé nejsou tak dobře placeni jako lidé, kteří pracují v soukromém sektoru a v průmyslu. Třicet tři procent je největší počet učitelů, kteří působí na základních školách a pracují jen na částečný úvazek. Na univerzitách pracuje okolo dvaceti procent učitelů a také pracují jen na částečný úvazek. Průměrný věk učitele v Norsku je 44,7 let. Univerzity rovněž

nabízejí doktorské studium, které je placeno na úrovni „dělnické třídy“. Po úspěšném dokončení studia doktorského programu zůstávají nově vzniklí odborníci na univerzitě, kde získali doktorát, a začínají si budovat svoji kariéru. (World Education Encyklopedia 2002)

Gramotnost v Norsku je 99 %, což je pozoruhodné. Většina norského obyvatelstva dosáhla vyššího středního vzdělání a může se srovnávat s Japonskem, které je na prvním místě. Státem, který má vyšší počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním, je USA. Systém vzdělávání se stále zdokonaluje a probíhají v něm úpravy. V posledním období probíhaly úpravy i v předškolním vzdělávání. (World Education Encyklopedia 2002).

2.3 Předškolní vzdělávání v Norsku

Mateřské školy nebyly v minulosti velmi populární. Od roku 1980 se jejich počet rozrostl a nyní mateřské školy nestačí svojí kapacitou pojmout všechny děti. Dramatický nárůst zájmu o předškolní vzdělávání vznikl tím, že mnoho žen chodí do práce a je tedy nutné se o děti postarat v předškolních zařízeních. Mateřská škola slouží pro sociální rozvoj dětí a také pro rozvoj v dalším vzdělávání. Vláda má zodpovědnost za činnost mateřských škol a přiděluje jim finanční prostředky na provoz. Zákon pro mateřské školy upravuje její činnost a všechny okolnosti s tím spojené, aby mateřská škola plnila funkci, která je pro ni stěžejní. Mateřské školy musí zajistit dobré podmínky pro rozvoj dítěte, základ pro jeho další vzdělávání, bezpečnost a zdravé sociální podmínky. Mezi cíle mateřské školy patří jak místo pro všechny děti, tak vysoká kvalita péče a nízká cena za poskytované vzdělání. (World Education Encyklopedia 2002)

Od 1. března 2006 vydalo Ministerstvo školství a výzkumu nařízení o rámcovém školním vzdělávacím programu, který vstoupil v platnost 1. srpna 2006. Jsou v něm uvedeny základní hodnoty, úkoly a cíle pro učitele. (unir.no) Vláda se snaží vytvořit dlouhodobý program financování mateřských škol. Ministerstvo školství financuje až 98 % provozu mateřských škol, které však nejsou soukromé. Soukromé mateřské školy jsou také financovány, ale menším obnosem. Rodiče musí za své děti v mateřské škole platit poplatky a pokud dítě pochází z rodiny, kde jsou finanční prostředky menší, rodičům jsou poplatky za předškolní vzdělávání sníženy. (Government.no)

Mateřské školy jsou v Norsku pro děti otevřeny od 0 - 6 let věku. V šestém roce odchází na základní školu. V Norsku existují tři typy mateřských škol. Prvním typem je venkovní (*Naturbarnehage*), druhým typem je rodinná (*Familiebarnehage*) a třetím typem je běžná mateřská škola (*Vanlige barnehage*). (alvit.cz)

Obrázek 5: Naturbarnehage
(<http://www.trondheim.kommune.no/trebyen>)

Obrázek 6: Familienbarnehage
(<http://www.kristnebarnehagar.no/printervennlig-15933s.html>)

V roce 2005 docházelo do mateřských škol 3,2 % z celkového počtu dětí, které jsou mladší jednoho roku. Dvouletých dětí do mateřské školy docházelo 65 % a nejvyšší procento, a to 93 %, tvořily děti pětileté. (Eurybase 2006/2007)

Celá předškolní výchova v Norsku se zaměřuje na přírodu a venkovní prostředí. Dá se říci, že děti v mateřské škole tráví celé dny v přírodě, kde získávají převážně zkušenosti a znalosti, které patří k nejdůležitějším v životě. Prakticky celý vzdělávací proces může probíhat venku, a to za každého počasí.

Norské mateřské školy poskytují nedefinovaný stupeň vzdělávání a řadí se na úroveň ISCED 0. Činnost mateřských škol se řídí rámcovým plánem pro předškolní vzdělávání. Na základě tohoto dokumentu si každá mateřská škola vypracovává svůj vlastní program vzdělávání.

Norové velmi dbají na rovnost mezi pohlavím. Mateřská škola má sloužit také jako prostředí pro socializaci. Ministerstvo spravuje obce a obce spravují mateřské školy. Obce pak musí zajistit, aby mateřské školy byly provozovány v souladu s platnými zákony. Také jsou povinny zajistit dostatek míst pro děti předškolního věku. (Government.no) Personální obsazení je velmi důležité pro správný chod mateřské školy. Ředitel mateřské školy musí mít pedagogické, nebo jiné vysokoškolské vzdělání, které dává předpoklad pro práci s dětmi. Předškolní vzdělávání se studuje tři roky bakalářského studia. Učitel v mateřské škole tedy musí mít vysokoškolské vzdělání. V mateřské škole existuje pedagogický vedoucí, který může mít na starost 7-9 dětí, které jsou mladší tří let, a 14-18 dětí, které jsou starší tří let. (Eurybase 2016/2017)

Obsah a úkoly mateřských škol jsou uplatněny v rámcovém programu, který je dán zákonem. Rámcový plán uvádí, jaké jsou cíle pro předškolní vzdělávání, které souvisí s jazykovou a sociální stimulací, vývojem a učením dítěte. Dětství je důležitou částí života, kde se utvářejí vnitřní hodnoty a je třeba dát dítěti prostor pro jeho seberozvoj. (Government.no)

Rámcový plán má sedm vzdělávacích oblastí, se kterými mateřské školy pracují, a děti se s nimi v průběhu pobytu v mateřské škole seznamují. První oblastí je komunikace, jazyk a text., poslední oblastí jsou čísla a tvary. (Government.no)

Ke druhé oblasti řadíme tělo, pohyb a zdraví. Třetí oblast se zabývá uměním, kulturou a tvořivostí. Ve čtvrté oblasti se děti setkávají s přírodou, životním prostředím a technologií. Pátou oblast tvoří etika, náboženství a filosofie. Šestá oblast řeší společnost a místní obec a v poslední oblasti se setkáváme s tvary a čísly. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.3.1 Komunikace a účast rodičů na předškolním vzdělávání

Zákon říká, že mateřská škola by měla pomáhat rodičům při výchově dětí, a je důležité, aby položila základy vzdělávání pro další rozvoj dítěte. Rodiče se mohou účastnit dění v mateřské škole a mohou také být v radě mateřské školy. (Government.no) Norské mateřské školy velmi komunikují s rodiči, a to tak, že dvakrát ročně se koná společné setkání a poté na začátku školního roku se organizuje setkání pouze rodičů a vedoucího učitele. Na schůzce si stanoví, kam by dítě mělo směřovat a co by se za daný rok mělo naučit. Filosofie setkání spočívá v tom, že jak škola bude rozvíjet dítě, tak by v tom podobně měla pokračovat rodina, aby zde byla dokonalá souhra školy a rodiny a dítě se co nejlépe rozvíjelo. Rodiče v průběhu školního roku mohou říci své názory na pokrok dítěte a poznatky, které u dítěte zaznamenali. Každý měsíc dostávají tabulku s přehledem měsíčních akcí, např. kdo slaví narozeniny, jaké budou v daném měsíci výlety a čím se budou zabývat. (Autorka práce)

2.3.2 Budova mateřské školy a její okolí

Mateřské školy v Norsku mají svoji specifičnost. Chodí zde děti od 0 do 6 let a celá budova a poloha mateřské školy je tomu přizpůsobena. Mateřská škola má dvě oddělení. V prvním oddělení jsou děti od 1 do 3 let a v druhém oddělení jsou děti od 3 do 6 let. Pro děti od jednoho roku jsou upraveny prostory pro jejich pohyb, spánek a stravování. Mají např. přizpůsobený nábytek pro stravování (jídelní stoličky, nižší stolečky), dále mají k dispozici potřeby ke stravování, jako jsou bryndáky a plastové lžičky. V tomto oddělení pro děti nechybí ani místo s přebalovacím pultem a umyvadlem. Každé dítě má v místnosti svoji poličku, kde jsou jeho potřeby pro přebalení. O děti se stará kvalifikovaný personál (učitelé a asistenti). Děti mají odděleny šatny na čisté oblečení a na oblečení, ve kterém jsou venku, a najdeme zde ještě speciální místo pro kočárky. Dítě, které si potřebuje odpočinout, je dáno do kočárku před budovou mateřské školy a zde odpočívá po dobu, která je pro něj nezbytná. Kočárek je samozřejmě vybaven věcmi, které jsou nutné pro spánek venku (deka a teplé oblečení). Malé děti tráví čas uvnitř i venku v prostorách mateřské školy. Ve vnějších prostorách mateřské školy děti získávají zkušenosti hlavně z hrubé motoriky, socializují se a potkávají se se staršími dětmi. Každé oddělení jak pro malé, tak pro velké děti má svůj samostatný vchod.

Druhé oddělení je určeno pro starší děti, a to zpravidla od 3 do 6 let. Toto oddělení je rozděleno na třídy a každá třída má svého učitele a asistenty. I ve druhém oddělení mají děti zvlášť šatnu pro věci na venkovní užití a zvlášť šatnu, kde se převlékají do oblečení, ve kterém

tráví čas uvnitř. Tyto děti mají uzpůsobeny prostory pro svůj věk, výšku a schopnosti. Děti mají své sociální zařízení a i v tomto oddělení se nachází místnost s přebalovacím pultem.

Celá budova je navržena velmi prakticky a účelně jak pro děti, tak i pro dospělé. Pedagogové, asistenti a vedení školy mají své kanceláře, v nichž se mohou věnovat své práci, aniž by byli rušeni. Dále mají k dispozici jednu velkou místnost pro své osobní volno a čas na oběd. Kromě toho zde najdeme ještě další speciální místnost, která se využívá pro meetingy s asistenty a pro setkávání s rodiči. Většina mateřských škol je umístěna co nejvíce na okraji města a co nejblíže přírodě a hlavně lesu. Venkovní prostory mateřských škol jsou dostatečně velké pro pohyb a pobyt dětí venku. Děti zde mají k dispozici hrací hřiště, kde jsou houpačky, skluzavky, pískoviště a různé prolézačky. Na zahradě mateřské školy nechybí dřevěný domeček, ve kterém se děti scházejí a slouží jim jako malá třída venku. Děti si zde odloží své věci (např. batohy, bundy) a mají zde k dispozici potřeby pro kreslení, obrázkové knihy, a také hračky uzpůsobené k venkovnímu použití. Ve venkovních prostorách je také budova pro nářadí a děti zde mají uloženy potřeby na písek, odrážedla, tříkolky a erární kočárky. (Ekopsychologie, Autorka práce)

*Obrázek 7: Prostory mateřské školy, vnitřní prostory
(zdroj: fotoarchív autorky)*

*Obrázek 8: Prostory mateřské školy, venkovní prostory
(zdroj: fotoarchiv autorky)*

2.3.3 Mateřská škola a příroda

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, mateřské školy v Norsku jsou velmi orientovány na přírodu a pobyt v ní. Norové jako národ tráví nejvíce času v přírodě a tvrdí, že jim chůze a procházky dělají radost. Mají takový názor, že když je v neděli krásné počasí, musí mít velmi dobrou výmluvu na to, aby seděli doma. Volný čas je v Norsku velice ceněn, a proto ho chtějí využít co nejlépe. Přírodu a venkovní prostředí berou jako vhodné místo pro relaxaci a odpočinek. Procházkami a výlety do přírody si kompenzují každodenní rutinu ve městech a v práci. Jako národ jsou zvyklí sbalit věci a vydat se do přírody, kde je opravdu jen příroda a nic jiného, tedy všechno, co je důležité, se musí vzít s sebou do batohu. Pochází to především z historie, kdy Norové jako národ byli chudí, a to je nutilo k šetrnosti a skromnosti. Byli zvyklí chodit dlouhé cesty do zaměstnání nebo do školy a všechno, včetně jídla, si nést s sebou. Z toho důvodu jsou mateřské školy tak orientovány na přírodu a pobyt venku za každého počasí. Děti tráví čas venku, ať svítí slunce, prší či sněží. Ve venkovních prostorách mají volnost a mohou si vybrat, s čím si budou hrát či s kým si budou hrát. Získávají zkušenosti z přírody, zdokonalují motoriku, učí se respektovat přírodu, její zákonitosti a mít ji rádi. V přírodě se učí poznávat rostliny, zvířata a učí se mít rádi procházky a pobyt venku. Tradice nosit si všechno s sebou je přenesena i do mateřské školy, kdy si děti každý den nosí své jídlo z domova na celý den. (Aase 2008)

2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je určeno dětem od 0 do 6 let. V mateřských školách jsou vzdělávány a připravují se na další vzdělávání ve svém životě. Tento rámcový vzdělávací program vstoupil v platnost roku 2006. Nová reforma zahrnuje nové trendy ve vzdělávání, které byly v disharmonii s předešlými osnovami. Mnoho školských výzkumníků kritizovalo stávající systém a nazvali ho instrumentálním. Nový systém by měl obsahovat pevné nástroje, které rozvíjí u dítěte základní dovednosti ve všech předmětech. Mezi základní dovednosti řadíme následující:

- Dítě by mělo být schopno se vyjádřit jak ústně, tak písemně
- Číst s porozuměním
- Používat čísla a počítat
- Používat technické nástroje

V zákoně č. 64 (Zákon o mateřských školách) jsou ustanoveny úlohy a obsahy mateřských škol. Ministerstvo školství a výzkumu stanovilo předpisy, které vytvářejí rámcový plán těchto dvou složek pro mateřské školy. V rámcovém vzdělávacím programu se nacházejí cíle pro učitele, realizace vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení činnosti mateřské školy. Rámcový program poskytuje informace pro rodiče, pro majitele mateřských škol a také pro obecní úřady v rámci sledování, zda není porušen. Tento plán se zaměřuje na současnost a budoucnost v demokratické společnosti. Každá mateřská škola si poté vypracuje svůj vzdělávací program, který se zaměřuje na specifika dané mateřské školy. Rámcový program musí být přizpůsoben místu, prostředí a běhu dané mateřské školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Mateřské školy by měly být postavené na základech křesťanství, humanistickém dědictví a tradicích, jako jsou například respektování lidské důstojnosti a přírody, spravedlnosti, rovnosti, svobody myšlení a poctivosti. Mateřská škola učí tyto hodnoty spolu v souladu s Listinou základních práv a svobod. Zákon zdůrazňuje, že rodiče mohou vychovávat své dítě v souladu se svým náboženstvím či ideologií a právem dítěte učit se o společnosti, ve které vyrůstá. Mateřské školy musí zajistit, že zde nebude žádný konflikt mezi mateřskou školou a rodinou dítěte. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Rámcový vzdělávací program je rozdělen na tři hlavní části. Každá hlavní část je rozdělena na kapitoly. První část se nazývá Sociální status mateřské školy a řeší otázky účelu, hodnot a úkolů mateřské školy. Druhá část se nazývá Obsah mateřské školy a zabývá se v kapitole číslo dvě otázkami, které řeší péči, hru a učení, a kapitolou číslo tři, která řeší otázky vzdělávacích oblastí. Třetí část se nazývá Plánování a spolupráce a tvoří čtvrtou kapitolu, ve které se řeší otázky plánování, dokumentů a hodnocení. Poslední pátá kapitola v části tři se nazývá Spolupráce. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.1 Účel, pravidla a otázky MŠ

Kapitola jedna v rámcovém vzdělávacím programu se zabývá deseti dalšími podkapitolami.

V první podkapitole je popsán účel mateřské školy. Účelem mateřských škol je ochraňovat dětskou potřebu starostlivosti a hry a propagovat učení jako základní hodnotu ve všeobecném rozvoji ve spolupráci s domovem dětí. Mateřské školy propagují základní hodnoty, mezi které můžeme zařadit společenského ducha, starostlivost a zodpovědnost. V Norsku hrají

křesťanské a humanistické tradice důležitou úlohu v duchovním a sociálním rozvoji národa. Norsko se stalo multikulturní společností s různorodostí vyznání. Náboženství a víry jsou zvýrazněny v cílových klausulích, a to je důkazem toho, že ve společnosti je prostor pro různost vyznání a takový prostor by měl být i v mateřských školách. Tento prostor musí být použit jako základ pro dialog, svobodu myšlení a vyjádření, ne k vyjádření náboženské nadvlády. Způsoby, kterými se tyto hodnoty prezentují, musejí být v souladu se Základní listinou práv a svobod. Norský právní systém dává rodičům právo vychovávat dítě v souladu s jejich náboženstvím a vyznáním. Mateřské školy by měly vychovávat děti v rodové rovnosti. Chlapci a děvčata musí mít stejné příležitosti být viděn, být vyslechnut a být povzbuzen k připojení se ke všem aktivitám, které v mateřské škole probíhají. Personál mateřské školy musí reflektovat postoje chlapců a děvčat bez sociálního rozdílu. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Druhá podkapitola se zabývá mateřskou školou se speciálním zaměřením. V této podkapitole se řeší soukromé mateřské školy. Ve svých stanovách si majitelé mateřských škol mohou svobodně určit jejich základní hodnoty, které například nemusejí být zaměřeny na církevní ideologii. Soukromé mateřské školy, které jsou provozovány norskými církvemi, si mohou do svých základních hodnot zahrnout speciální podmínky víry. Tam, kde si mateřské školy své základní hodnoty určují samy nebo kde jsou určité podmínky víry, musí vše dostatečně vysvětlit a popsat. Toto vysvětlení poskytne rodičům, personálu mateřských škol, kontrolním orgánům a jiným informace, jak mateřská škola funguje. Všechny mateřské školy se musí řídit Zákonem o mateřských školách. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Třetí podkapitola vysvětluje rozvoj skrz péči, hru a učení. Mateřská škola úzce spolupracuje s rodiči a zabezpečuje celkový rozvoj dítěte prostřednictvím hry, učení a péče. Mateřská škola má položeny základy v křesťanských a humanistických tradicích, jako jsou úcta k lidské důstojnosti, úcta k přírodě, odpuštění, rovnost a solidarita. Jako vzdělávací instituce mateřské školy mají unikátní charakter a tradici, která musí být zachována. Interakce mezi dětmi a dospělými ve hře, učení a ohleduplnost vůči druhým jsou základními prvky v rozvoji a formování dítěte. Formování osobnosti je celoživotní proces, který zahrnuje rozvoj schopností dítěte uvažovat o svých činech a svém bytí. Formování je předpokladem pro schopnost vytvářet si svůj názor, být kritický a mít demokratické myšlení. Dobrými vzdělávacími procesy rozumíme schopnost dítěte objevovat, být zvědavé na své okolí a vnímat se jako hodnotný člen společnosti. Formování považujeme v mnoha ohledech za víc než rozvoj, víc než učení, víc než

výchovu a víc než socializaci. Dalším důležitým prvkem v mateřské škole je poskytnout péči a empatii. Je důležité, aby se děti setkaly s citlivostí, empatií a porozuměním pro svůj další každodenní život. Hra je důležitým aspektem školy. Díky ní se dítě rozvíjí a poznává svět. Děti mají mnoho možností pro sebevyjádření přes hru a hra je přirozenou činností v mateřské škole. Hra je mimo jiné důležitá pro dobrý pocit a je základním aspektem života a učení. V mateřských školách děti musí být schopné zažít hru jako přirozenou hodnotu i jako základ pro učení a všeobecný rozvoj. Učení by mělo mít místo v každodenní interakci s lidmi a okolím a mělo by být úzce spjato s péčí, hrou a formováním. Před začátkem školní docházky navštěvuje většina dětí mateřskou školu. Proto je důležité zajistit kontinuitu a jednotu v péči a vzdělávání. Mateřské školy budou poskytovat směr pro širší kompetence a kvalifikaci každého dítěte. Dítě musí dostat příležitost pro své zkušenosti a zkušenosti v interakci ostatními. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertagesstätten 2011)

Čtvrtá podkapitola nese název Dítě a dětství. Děti by měly být schopné rozvinout svoji tvůrčí činnost, smysl pro zvědavost a potřebu zkoumat. Měly by se naučit postarat samy o sebe, o přírodu a o druhé. Děti by si měly rozvinout základní znalosti a zručnosti. Měly by mít právo spolupracovat s ostatními dětmi v jejich věku. Mateřské školy by měly k dítěti přistupovat s důvěrou, respektem a porozuměním k dětství. Měly by přispívat k pohodě, radosti, učení a měly by být bezpečným místem pro komunitní život a přátelství s ostatními dětmi. Mateřská škola dále podporuje rovnost, demokracii a neschvaluje žádnou formu diskriminace. Rámcový program vychází z holistického pojetí dítěte, to znamená, že vývoj dítěte je dynamický proces a je zde úzce protkaná interakce mezi jejich fyzickými a mentálními složkami a prostředím, ve kterém vyrůstají. Děti získávají nejvíce zkušeností z každodenního života, v němž zažívají sociální interakci a hru. Mateřské školy nabízejí dětem pestré, bohaté a pedagogicky stimulující prostředí a činnosti, které jsou přizpůsobeny jejich věku a schopnostem. Je velmi důležité pochopit dětské vyjadřování a porozumět jejich chování. Dětství je fáze života s přirozenou hodnotou stejně jako jiné fáze lidského života. Jedna z charakteristik dětství je interakce přes hru, která působí na iniciativu, představitivost a entuziasmus. Dítě získává základní a relevantní znalosti a pohled přes každodenní události, při nichž se vyskytují v sociální interakci, hře a strukturovaných aktivitách. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertagesstätten 2011)

V páté podkapitole se popisuje účast dětí na vzdělávání. Úmluva o právech dítěte zdůrazňuje, že dítě má právo vyjádřit své názory na vše, co se jej týká. Děti by v mateřských školách měly mít právo vyjádřit své postoje k denním aktivitám. Míra účasti závisí na věku a mentální zralosti dítěte. Děti mají zažít pocit sounáležitosti a nebát se vyjádřit svůj názor.

Mateřské školy mají děti ve vyjádření svého názoru podporovat. Děti vyjádří své pocity prostřednictvím řeči těla a pomocí slov. Nejmladší děti vyjadřují svůj názor prostřednictvím postavení těla, mimiky a jinými formami emocionálního projevu. Dětské vyjádření emocí musí být bráno s dostatečnou vážností. Nešetrné chování, šikana a nedostatek empatie narušuje sebevědomí dítěte. Mateřské školy pracují na základech dětského sebevyjádření. Personál musí naslouchat dítěti a interpretovat řeč jejich těla, dále musí být pozorný k jejich estetickému vyjádření, k jejich činnostem a také k verbálnímu projevu. Pedagogická činnost musí být organizována a naplánována takovým způsobem, že je zde čas a prostor pro participaci dítěte. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Šestá podkapitola řeší otázku spolupráce mateřské školy a jejich domova. Rodiče jsou zodpovědní za výchovu a formování dítěte. Mateřské školy jsou součástí života a domova dítěte a musí prokázat, že respektují různé typy rodin. Pro rozvoj dítěte je totiž nesmírně důležitá úzká spolupráce rodiny a mateřské školy. Pochopení a uznání znamená vzájemný respekt povinností a úkolů ve vztahu k dítěti. Spolupráce znamená, že probíhá pravidelný kontakt, při němž jsou vzájemně vyměňovány informace o dítěti. Tato spolupráce by měla umožnit rozvoj vzájemného porozumění a odstranění dilemat, která se zde mohou objevit. Rodiče a personál mateřské školy mají společnou odpovědnost za blaho a vývoj dětí. Každodenní spolupráce mezi domovem a mateřskou školou musí stavět na vzájemné otevřenosti a důvěře. Rodiče musí být přesvědčeni o tom, že mohou říci svůj názor, i když obsahuje kritiku. Zaměstnanci jsou odpovědní za poskytování potřebných informací a zdůvodnění činností mateřské školy rodičům a také jim nabídnout spolupráci na činnostech mateřské školy. Mateřské školy musí citlivě reagovat na přání a očekávání rodičů, individuálně i skupinově. Hodnota mateřské školy by měla být pravidelně projednávány na zasedání rad rodičů a na zasedáních personálu mateřské školy. To vše je důležité pro vybudování vzájemné důvěry a porozumění mezi domovem dítěte a mateřskou školou. Jednání s rodiči z různých kultur vyžaduje respekt, cit a porozumění. Je nezbytné, aby rodiče z těchto menšin porozuměli daným věcem a činnostem mateřské školy. Mateřské školy musí v těchto případech projevit více pochopení a citlivosti pro komunikaci a snažit se dát rodičům co nejvíce srozumitelných informací. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Sedmá podkapitola nese název Mateřská škola a její závazky. Úkolem mateřských škol je přistupovat k dětem s respektem, důvěrou a porozuměním pro přirozenou hodnotu dětství. Mateřské školy by měly poskytovat individuálně ušité a rovné programy, které propagují dětství bez rozdílů etnického, sociálního, kulturního původu a místa bydliště. Jsou vzdělávacími centry

a mají unikátní charakter, tradice a vlastnosti, jež musí být zachovávány a zároveň musí být v kontextu se školským systémem. Jedním z hlavních rysů norské mateřské školy je holistický pohled, Dalšími rysy jsou také starostlivost, formování, hra a každodenní aktivity. Mateřské školy pomáhají vytvářet kulturu a hrají důležitou roli v propagaci kulturních hodnot. Také zde musí vládnout nulová tolerance vůči diskriminaci a urážlivým slovům. Děti by se měly naučit, že je běžné, když lidé pocházejí z jiné kultury. Vycházet by se mělo z respektu ke komunitě a ke každému jedinci. Tento princip se musí odrážet v každodenní činnosti a situacích, za které jsou mateřské školy odpovědné. Mateřské školy by měly mít pedagogické vedení. Hlavní učitel a lídr mají odpovědnost za plánování, hodnocení a rozvoj mateřských škol. Dále jsou odpovědni za poradenství zaměstnanců. Jako vzdělávací instituce se musí rozvíjet a měnit. Zaměstnanci mateřských škol by měli být schopni a ochotni učit se novým věcem a porozumět novým požadavkům. Zvyšování kvality mateřské školy zahrnuje konstantní rozvoj schopností a kompetencí jejich zaměstnanců. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

Osmá kapitola se zaměřuje na prostředí, které podporuje fyzický rozvoj dítěte. Mateřské školy by měly mít dostatečný prostor a vybavení pro hru a různé aktivity, které probouzejí lásku ke cvičení a poskytují široký záběr motorických a sensorických zážitků ve stejné míře. Fyzické prostředí by mělo být navrženo tak, aby všechny děti měly dostatek možností pro aktivní spoluúčast na hře a jiných aktivitách. Uspořádání fyzického prostředí musí brát v úvahu potřeby dětí z různých věkových skupin s různými schopnostmi a poskytnout jim stejný prostor. Malé děti mají silnou potřebu. Navržení fyzického prostředí musí zahrnovat fakt, že děti potřebují utvářet skupiny a že různé aktivity budou probíhat zároveň. Hračky a materiály by měly být dostupné v dobře navrženém prostředí, které formuje základy dětské hry a aktivity pro organizaci různých vzdělávacích činností. Při plánování prostředí mateřské školy je nutné dbát na bezbariérové prostředí pro lidi se zdravotním postižením. Plánování, umístění a konstrukce nových mateřských škol by měly dbát na univerzální přístup. To znamená, že mateřská škola je umístěna na dobře přístupném místě. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

Devátá kapitola řeší problémy inkluze a prostor pro individualitu. Předškolní děti nejsou jednotvárná skupina a přicházejí do mateřské školy z různých zázemí. Rovná péče a kvalitní každodenní program vyžadují individuální přístup. Péče a výukové prostředí v mateřské škole by měly podporovat pohodu, radost, pocit úspěchu a sebeúcty. Zaměstnanci jsou povinni zajistit, aby všechny děti, bez ohledu na jejich úroveň fungování, věk, pohlaví a rodinné zázemí,

měly pocit, že jsou ve skupině a komunitě mateřské školy důležité. Setkání s něčím, co je pro děti odlišné, by nemělo působit jako zlo a hrozba, ale mělo by to v dětech probouzet zvědavost o podobnostech a rozdílech mezi lidmi a kulturami. Mateřské školy mají zvláštní odpovědnost při prevenci potenciálních problémů u dětí se speciálními potřebami., a proto se jeví jako vhodné, aby byl pro tyto děti navržen speciální program, který může zahrnovat úpravu sociálních, pedagogických, anebo fyzických aspektů mateřské školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

Desátá kapitola se zabývá tématem mateřských škol pro Sami děti samotné. Norsko má na základě zvláštních práv původního obyvatelstva speciální povinnost ochraňovat zájmy Sami dětí a rodičů. Tato ochrana souvisí s OLO úmluvou 169. Sami dětem se musí pomáhat udržovat a rozvíjet, jejich jazyk a kulturu nezávisle na tom, kde v Norsku žijí. Mateřské školy pro Sami děti by měly být nedílnou součástí jak Sami společnosti, tak i norské společnosti a musí demonstrovat odlišnost, sílu a různost Sami společnosti. Obsahem a cílem mateřských škol pro Sami děti je posilovat Sami identitu skrz Sami jazyk, kulturu, způsoby života a společnost. Program mateřské školy musí být přizpůsoben tak, aby děti zahrnoval do různých pracovních procesů a aby umožnil zúčastnit se kulturních a společenských aktivit. Je důležité, aby zaměstnanci mateřských škol, kde jsou i Sami děti, hovořili Sami jazykem. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

2.4.2 Náplň mateřských škol

V této podkapitole je popsáno všechno, co musí mateřská škola plnit v rámci výchovy a vzdělávání dětí v předškolním zařízení. Podkapitola dále charakterizuje péči v mateřských školách, hru dítěte předškolního věku a důležitost hry v tomto období. Rovněž se zabývá podporou dítěte v jeho dalším vzdělávání, rozvojem sociálních kompetencí, socializací dítěte a jazykovými kompetencemi.

2.4.2.1 Péče v mateřské škole

První podkapitola charakterizuje péči v MŠ. Děti mají právo na péči a musí se s nimi zacházet s citlivostí a starostlivostí. Zaměstnanci mateřské školy mají povinnost poskytovat péči všem dětem v mateřské škole. Péče spočívá v tom, aby personál mateřské školy byl otevřený a pozorný ke každému dítěti individuálně a chápal jeho jedinečnost. Pečující vztah je podmíněn komunikací, schopností porozumět, citlivostí a vzájemnou blízkostí. Péče je přítomna ve všech běžných situacích, jako jsou hry, stravování, oblékání, bezpečnost a další vzdělávání dítěte. Mateřské školy by měly dětem nabízet prostředí, které jim poskytuje radost, zábavu, kreativitu a aktivity probíhající ve skupině dětí. Dobrá a kvalitní péče zvyšuje schopnost dětí rozvíjet sebevědomí, důvěru v ostatní děti, dobré vztahy a schopnost postupně převzít zodpovědnost za sebe samého. Dětem musí být mateřská škola nápomocná v tom, aby pochopily hranice, které jsou akceptovatelné pro chování k druhým lidem. Život v mateřské škole se skládá z interakcí mezi všemi účastníky mateřské školy, proto je nutné pečovat o tuto interakci a především rozvíjet interakci mezi dětmi. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Druhá podkapitola se zabývá hrou. Hra představuje důležitou roli v životě mateřské školy a je součástí dětského života i života dospělých. Je univerzálním lidským fenoménem. Děti i dospělí se jejím prostřednictvím mohou vyjádřit. Hra má mnoho forem vyjádření a může vést k porozumění, přátelství, a to i napříč věkovými skupinami a kulturami., Dále může odbourat kulturní a jazykové bariéry. Skrz interakci mezi dětmi se formuje základ pro učení a sociální schopnosti. Je nutno připomenout, že vynucené odebrání ze hry zabraňuje vzniku přátelství a vztahů. Prostřednictvím hry dítě získává komplexní soubor dovedností, ať už vstupuje do svého vymyšleného či fyzického světa, vždy si odnáší nové informace, pocity, znalosti nebo fyzické zkušenosti z venkovního světa. Hra v sobě nese předávání dětského života a tradic staršími dětmi dětem mladším. Jejím základem by mělo být estetické cítění,

zábava a tvořivost, přičemž by měly být všechny tyto prvky propojeny. Děti si hrají na základě své zvědavosti, schopností a okolního prostředí. Venkovní prostor a aktivity s ním spojené jsou nedílnou součástí dětské hry a rozvoje dítěte. Čas strávený ve venkovních prostorách by měl být v každodenních činnostech zachován a neměl by být odstraněn jen kvůli klimatickým a geografickým podmínkám. Zvláštní pozornost je také třeba věnovat dětem, které jsou ze hry vyloučeny nebo se jí samy nechtějí zúčastnit. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertuins 2011)

Třetí podkapitola řeší vzdělávání a výchovu dítěte. Mateřská škola by měla podpořit zvědavost dítěte, jeho touhu něco se dozvědět a pomáhat zajistit základ pro celoživotní vzdělávání. Učení probíhá v každodenních situacích, jako jsou například interakce s lidmi a samoobslužná činnost. Otázky dětí by měly být vyslechnuty a odpověď by měla být v takovém duchu, aby dítě bylo schopno na této odpovědi stavět a zapamatovat si ji pro další učení. To, jak se učí a rozvíjejí dále, ovlivňují vztahy v mateřské škole, pocity úspěchu, pocity radosti a používání verbální a neverbální komunikace. Mateřské školy by měly v dětech probouzet chápání formálního a neformálního vzdělávání. Formální vzdělávání probíhá pod záštitou pedagogického pracovníka a neformální vzdělávání probíhá v každodenním životě, který je úzce spjat s mateřskou školou, rodinou a okolním světem. Hranice mezi formálním a neformálním vzděláváním by neměly být striktní. Obě formy vzdělávání představují ve vzdělávacím procesu nezastupitelné místo a měly by být propojeny především propojeny v sedmi vzdělávacích oblastech. Personál mateřské školy je důležitou součástí v procesu učení dítěte. Některé děti se učí samy, zkoumají, experimentují, hledají odpovědi a touží po poznání. Jiné děti nemají takovou potřebu a zde by měl být personál natolik vnímavý, aby v dítěti pomalu touhu po poznání probouzel. Zájmy dětí jsou hlavním bodem učení, a proto je důležité, aby děti kladly otázky, hledaly odpovědi a zajímaly se o danou věc společně s personálem. Pokud děti dostanou uspokojivé odpovědi, učí se, jak odpověď využít pro budoucí život. Reakce a postoje pedagogických pracovníků mají velký vliv na rozvoj a sebevědomí dítěte. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertuins 2011)

Čtvrtá podkapitola popisuje sociální kompetence v mateřské škole. Mateřské školy by měly přistupovat k dětem s důvěrou, respektem a porozuměním pro přirozenou hodnotu dětství. Jejich úkolem je vštěpovat dětem hodnoty a kulturu, poskytnout prostor pro vlastní kreativitu a pomoci zajistit, aby všechny děti zažívaly radost a schopnost spolupráce v sociální a kulturní skupině. Zkušenost a kontakt s vrstevníky má velký význam pro komunikaci, rozvoj socializace, vzdělávání a navazování přátelství. Všem dětem v mateřských školách by měla být

dána možnost podílet se na aktivitách v mateřské škole bez ohledu na jejich kulturu, etnický původ, pohlaví a schopnosti. Sociální kompetence jsou velmi důležitým prostředkem prevence problémového chování, šikany a diskriminace. Každodenní život v mateřské škole by měl být charakterizován pozitivním emocionálním zážitkem. Radost, humor a estetické zkušenosti musí být důležitou součástí života dětí mateřské školy. Přes starostlivost, hru a učení se sociální kompetence dětí projeví a zakoření v nich schopnosti vžít se do pocitů a soucítit s druhými lidmi. Mateřské školy musejí stále pracovat na podpoře sociálních kompetencí. Personál mateřské školy je pro dítě vzorem, který ho má učit sociální kompetentnosti. Poznání a podpora vztahů formuje základ pro rozvoj sociálních kompetencí. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertartens 2011)

Pátá podkapitola charakterizuje jazykové kompetence dítěte. Rané dětství je základem pro rozvoj jazyka. Interakce probíhá prostřednictvím řeči těla a zvuků, které jedinec vydává, aby přivolal lidi, kteří jsou pro něj důležití, a komunikoval s nimi. Další vývoj řeči a jeho osobnosti, identity, je úzce spjat s pocity. Dobrý základ mateřského jazyka je základním předpokladem pro další rozvoj jazykových schopností a dovedností v oblasti psaní a čtení s porozuměním. Mateřské školy v této oblasti musí zajistit, aby děti měly dostatečně podnětné a pestré jazykové prostředí a nebály se vyjadřovat své vlastní myšlenky a názory. Prostředkem pro vzájemnou komunikaci dětí je hra a společné zážitky z ní, protože děti mezi sebou komunikují kreativněji, než když komunikují s dospělými. Mateřské školy musí také zajistit, aby všechny děti měly různorodé a pozitivní zkušenosti s použitím jazyka jako komunikačního nástroje a také nástroje pro vyjádření vlastních myšlenek a pocitů. Mnoho dětí nepoužívá norský jazyk jako mateřský jazyk, proto je třeba brát na to ohled a nebránit dítěti v používání jeho mateřského jazyka, ale zároveň u něho prohlubovat norštinu jako jeho druhý jazyk, kterým komunikuje v mateřské škole. Zaměstnanci hrají v jazykových kompetencích dítěte důležitou roli. Rozhovory, čtení nahlas a různé další aktivity se podepisují pod oblast komunikace. Jazyk a text jsou důležitým aspektem v obsahu mateřské školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertartens 2011)

V šesté kapitole se autoři zabývají mateřskou školou jako kulturním prostředím. Mateřské školy by měly vštěpovat hodnoty a kulturu, poskytovat prostor pro vlastní kreativní kulturu dětí a pomáhat zajistit, aby všechny děti prožívaly radost a byly schopny spolupráce v sociální a kulturní komunitě. Kulturou se zde rozumí umění, estetika, vzorce chování, hodnoty, postoje a způsob vyjadřování. Kultura zahrnuje dědictví a tradici, vytváření, ožívování, obnovování a tvoření něčeho podstatného. Národní kulturní hodnoty by měly být

zastoupeny v činnostech mateřské školy a děti by se je měly učit a vážit si jich. Mateřská škola hraje důležitou roli v utváření kulturní identity dítěte a měla by být otevřena regionálnímu, národnímu a globálnímu prostředí. Kultura dětí musí být brána jako jejich kultura a kultura pro ně. Děti se účastní na kultuře a vytvářejí vlastní kulturu. Znovu vytvářejí a obnovují kulturu přes interakce mezi sebou, interakce s dospělými a s kulturou, se kterou se setkávají u jiných lidí a kterou zažívají v různých situacích. Populace Norska je jazykově, etnicky, nábožensky a kulturně různorodá, což obohacuje a posiluje komunity v MŠ. Děti, které patří do Sami kultury nebo děti z jiných kultur či etnických skupin, musí být podporovány ve dvojité kulturní orientaci. Setkání dítěte s jinými kulturami či etnickými skupinami vede k podpoře dobrých vzájemných vztahů. Je důležité, aby si každý byl vědom své vlastní kultury a svého kulturního dědictví a dával prostor druhým pro poznání jeho kultury. Zaměstnanci musí být příkladem a musí si být vědomi vlastních kulturních hodnot. Aby byla splněna zodpovědnost, kterou mateřská škola při výchově dětí má, musí zaměstnanci poznat svoji úlohu při podpoře kultur přes své vlastní chování. Mateřské školy by se samy měly zapojit do setkávání s jinými organizacemi, institucemi, skupinami a jednotlivci. Starší generace může sdílet důležité poznatky s dětmi a zaměstnanci MŠ. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.2.2 Vzdělávací oblasti

Každá vzdělávací oblast zahrnuje širokou škálu učení. Vzdělávací oblasti nejsou izolované, ale navzájem se propojují. Některé vzdělávací oblasti jsou zastoupeny vedle sebe v každodenních činnostech jako aktivity a procházky do okolí. Dále jsou v této kapitole uvedeny procesové cíle, které se zaměřují na zkušenosti a učení. Učební materiály, metody práce, vybavení a přístup musí být navrženy s ohledem na rozdílné potřeby dětské mysli. Způsob, jak se bude pracovat se vzdělávacími oblastmi, závisí již na každé mateřské škole, která je přizpůsobí svému okolí a podmínkám mateřské školy. Vše je uvedeno v ročním plánu, který si mateřská škola vypracovává sama.

1. Komunikace, jazyk a text

První podkapitola vzdělávací oblasti se zabývá komunikací, jazykem a textem. Poskytuje dobrou a včasnou jazykovou stimulaci. Verbální i neverbální komunikace hraje důležitou úlohu v rozvoji dobrých řečových schopností. Je důležité hovořit o svých

zkušenostech, pocitech, myšlenkách, a to proto, aby se rozvíjelo používání jazyka. Text zahrnuje jak písemné, tak i ústní příběhy, poezii, i nesmyslné výrazy a písně.

Přes práci na komunikaci, jazyku a textu by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- Poslouchat, pozorovat a reagovat na vzájemnou interakci s dětmi a dospělými
- Využití jejich jazyka pro vyjádření pocitů, přání a zkušeností, pro řešení konfliktů a vytváření pozitivních vztahů skrz hru a jinou sociální aktivitu
- Poznat knihy, obrázky, písně a média

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- Podporovat důvěru mezi dětmi a mezi dětmi a dospělými tak, aby se děti těšily z komunikace a cítily se sebevědomě při používání různých typů jazyka a textů v jejich každodenním životě
- Vytvářet prostředí, které stimuluje všechny děti ke správnému používání jazyka a které podporuje naslouchání, konverzaci a hru obsahující zvuky, rýmy, rytmy, fantazii a písně
- Umožnit dětem setkání se symboly, jako jsou písmena a čísla v každodenních situacích a podporovat iniciativu dětí v počítání, třídění, čtení a psaní textů!!! (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2. Tělo, pohyb a zdraví

Druhá podkapitola mluví o těle, pohybu a zdraví. V raném dětství si dítě osvojuje základy motoriky a pohybu. Děti jsou fyzicky aktivní a právě to jim umožňuje poznávat svět kolem sebe a také sebe sama. Prostřednictvím smyslů získávají dovednosti, schopnosti, zkušenosti, zručnost a vědomosti v mnohých oblastech. Kontakt s jinými dětmi často začíná prostřednictvím řeči těla, což je důležité pro rozvoj sociální kompetence. Dobrá a zdravá výživa spolu se střídáním aktivity a relaxace vedou k rozvoji zdravého těla.

Přes práci na těle, pohybu a zdraví by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- mít pozitivní zkušenosti s různým pohybem
- mít pozitivní zkušenosti s venkovními aktivitami v různých ročních obdobích
- milovat přírodu, objevovat fyzické výzvy a získat pochopení, jak využít přírodu a jak ji chránit

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- zajistit dobré plánování, flexibilní přípravu a flexibilně využívat fyzické prostředí v různých ročních obdobích
- ulehčit fyzicky náročné hry a poskytnout inspiraci pro bezpečné aktivity určené všem, a to nezávisle na pohlaví, fyzických, sociálních a psychických okolnostech
- dohlédnout na zdraví a bezpečnost dětí a být schopen poskytnout první pomoc (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

3. Umění, kultura a kreativita

Třetí podkapitola nese název umění, kreativita a kultura. Mateřské školy by měly dát dítěti příležitost kreativně se vyjádřit, ukázat kulturu, ve které bydlí a žije. Společné zažívání kulturních událostí podporuje soudržnost a vede ke vzájemnému sdílení. Tato oblast zahrnuje vizuální umění, řemesla, tanec, hudbu, divadlo, jazyk, literaturu atd. Prostřednictvím umění děti komunikují, získávají zkušenosti a poté si vytvářejí vlastní dětskou kulturu a pohled na ni.

Přes práci na umění, kultuře a kreativě by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- rozvíjet svoji citlivost pro naslouchání, pozorování a sebevyjádření skrz setkání s odrazem kultury, umění a estetiky
- rozvíjet základní pochopení nástrojů, technik a forem ve smyslu estetického sebevyjádření přes jazyk, hudbu, písně, tanec a divadlo
- zažívat, že umění, kultura a estetika usnadňují blízkost a pochopení

Pro dosažení těchto cílů, zaměstnanci musí:

- poslouchat a vnímat kulturní vyjádření dětí, ukázat respekt pro jejich způsob vyjádření a povzbuzovat je, aby pokračovaly v objevování estetických témat, předmětů a objektů
- dávat dětem příležitost poznat prostředí pro život, způsoby budování a obchodování, kulturu krajiny a kulturu dědictví
- motivovat děti k sebevyjádření a umožnit jim hledat vlastní způsoby vyjádření (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

4. Příroda, prostředí a technologie

Čtvrtá podkapitola popisuje přírodu, životní prostředí a technologie. Příroda poskytuje zkušenosti, možnosti pohybu a aktivit v každém ročním období a za každého počasí. Tato vzdělávací oblast umožňuje dětem pochopit přírodu a seznámit se s ní, s jejími obyvateli, rostlinami, počasím a krajinou. Cílem této oblasti je ochrana přírody, životního prostředí, získání základních znalostí o přírodě a pravidlech, která v ní platí. To zahrnuje lásku k přírodě a pochopení interakcí mezi člověkem a přírodou.

Přes práci v přírodě, prostředí a technologii by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- zažívat radost z bytí ve světě přírody a pochopit základní přírodní zákonitosti
- učit se o zvířatech, rostlinách a vzájemné závislosti a důležitosti produkce jídla
- naučit se pozorovat, objevovat, experimentovat, popisovat a mluvit o fenoménech fyzického světa (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- zahrnout venkovní aktivity a hru do denní rutiny mateřské školy
- používat okolní prostředí tak, aby děti pozorovaly zvířata, ryby, ptáky, hmyz a rostliny a učily se o nich
- ukázat dětem, jak se vyrábí jídlo

5. Etika, náboženství a filosofie

Pátá podkapitola řeší otázku etiky, náboženství a filosofie. Všechny tyto tři pojmy ovlivňují postoje a hodnoty dětí, pomáhají formovat způsob, jakým vnímáme a chápeme svět a lidské bytosti. Náboženství a ideologie poskytují základy etických norem. Norské a evropské kultury byly ovládány křesťanstvím a humanistickými hodnotami, jako jsou úcta k lidské důstojnosti, solidarita, odpuštění a soucit. Norsko je dnes multináboženská a multikulturní společnost. Mateřské školy musí respektovat rozmanitost náboženství a musí zahrnout do svého plánu hodnoty a tradice společnosti.

Přes práci na etice, náboženství a filosofii by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem

- naučit se základní společenské normy a hodnoty
- rozvíjet toleranci vůči druhým a respektovat jejich kulturní a náboženské začlenění
- naučit se křesťanské svátky, etiku, filosofii a jiné aspekty kultury a společnosti

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- vytvářet zájem o odlišné kultury a životní styl a přispívat k jejich toleranci
- chovat se vážně a s respektem k víře dítěte, jeho otázkám a uvažování
- oslavovat jiné náboženské a kulturní tradice, které jsou reprezentované v mateřské škole (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

6. Místní komunita a společnost

Šestá podkapitola charakterizuje místní komunitu a společnost. Mateřské školy by v tomto směru měly být schopné zajistit, aby se každé dítě cítilo v mateřské škole bezpečně. Děti se v rámci této kapitoly dozví o místě, kde žijí, o umění, kultuře, pracovním životě a o kulturních tradicích. Tato podoblast zahrnuje i učení o médiích.

Skrz poznání místní komunity a společnosti by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- rozvíjet sebevědomí ve vlastní spoluúčast a vliv na komunitu
- rozvíjet pochopení, že Sami lidé jsou obyvatelé Norska, a poznat příběhy o Sami lidech, jejich mýty a jiné aspekty kultury jejich každodenního života
- učit se o historických změnách v jejich místní komunitě a společnosti

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- zajistit, aby každé dítě mělo svoji hodnotu jako důležitý člen komunity
- zajistit, aby bylo u dětí rozvíjeno pochopení kulturních podobností a odlišností, a pracovat na vytváření inkluzivního prostředí, které se staví proti šikaně a rasismu
- držet se demokratických principů v jejich každodenní práci (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

7. Čísla, prostor a tvary

Sedmá podkapitola řeší otázku čísel, prostoru a tvarů. Od raného věku jsou děti zaujaty číslicemi a počítáním, objevují prostory, tvary, formují tvrzení a hledají logické spojitosti. Skrz hru, experimentování a každodenní aktivity děti rozvíjejí svoje matematické schopnosti. Mateřské školy mají zodpovědnost za podporu dětí v jejich vlastní zvědavosti a podpořit stimulaci dítěte v raném vývoji.

Skrz poznání čísel, prostoru a tvarů by měly mateřské školy pomáhat zajistit dětem:

- radovat se z poznání čísel a tvarů
- hrát si s různými tvary a vzory
- poznat různé typy velikostí, tvarů a míry pomocí třídění a porovnávání

Pro dosažení těchto cílů zaměstnanci musí:

- poslouchat a vnímat matematické myšlenky, které děti vyjadřují skrz hru, rozhovor a každodenní aktivity
- podporovat zvědavost a lásku k matematice a touhu po objevování matematických souvislostí
- zajistit, aby děti zažívaly různé typy měření a používaly měřicí přístroje při svých každodenních aktivitách, dále je třeba zajistit, aby zaměstnanci stimulovali děti v uvažování o vzdálenostech, váze, objemu a čase (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.3 Plánování, dokumentace a hodnocení

Mateřské školy jsou pedagogická centra, která by měla plánovat, hodnotit a vést dokumentaci. Každá mateřská škola si volí své metody práce na základě svého umístění a okolí. Vedení mateřské školy má zodpovědnost za realizaci a vedení práce mateřské školy v plánování, psaní dokumentace a hodnocení. Ředitel a pedagogický vedoucí jsou zodpovědní zajistit, aby byly cíle a rámcový plán mateřské školy zaměstnancům srozumitelné, aby byly cíle dále rozvíjeny a zaměstnanci se s nimi ztotožňovali. V neposlední řadě je třeba zajistit, aby byly rodičům poskytovány dostatečné a spolehlivé informace o aktivitách mateřské školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.3.1 Plánování

Plánování obsahu, procesů a organizace musí být vytvořeno na základě celkových cílů mateřské školy. Dále musí být plánování založeno na rozvoji vzdělávání jednotlivých dětí, na učení ve skupinách, na rozvoji pozorování, dokumentaci, systematickém posuzování a konverzaci s dítětem a jeho rodiči. Všechny mateřské školy musí vytvořit roční plán. Každá mateřská škola si rozhodne, zda bude plán vytvořen pro kratší časové úseky. Mateřské školy by měly tvořit dlouhodobější plán s cílem zajistit kontinuitu ve vzdělávání dětí po dobu, kterou

děti stráví v mateřské škole. Vzdělání zaměstnanců musí být obsaženo v dlouhodobějším plánu školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertartens 2011)

Funkce ročního plánu jsou:

- pomocným nástrojem zaměstnanců ve vedení aktivit v mateřské škole
- startovací bod pro možnost rodičů ovlivnit obsah mateřské školy
- základ pro obecný dohled nad mateřskou školou

Roční plán má zahrnovat informace o tom, jak budou mateřské školy postupovat v péči o děti, jejich formování a vzdělávání a jak budou spolupracovat s jejich rodiči. Plán musí obsahovat zákon o mateřských školách, který popisuje ustanovení ohledně obsahu, dokumentace a hodnocení. Mateřské školy pro Sami děti by měly respektovat jejich harmonogram roku a na základě tohoto harmonogramu přizpůsobovat školní aktivity. Plán by měl být přijatý komisí spolupracující s mateřskou školou. Rodiče by měli mít možnost aktivně spolupracovat na plánování programu. Otázky a obsah plánu musejí být projednány na rodičovské radě.

2.4.3.2 Dokumentace jako základ pro reflexi a vzdělávání

Pochopení práce zaměstnanců a aktivit dětí mateřské školy poskytuje důležitý základ pro rozvoj mateřské školy. Dokumentace může být prostředkem, jak zjistit různé úhly pohledu a podporovat kritickou a reflektivní praxi. Dále dokumentace poskytuje informace rodičům, místní komunitě a kontrolnímu orgánu o tom, co děti zažívají, co se učí a dělají. Dokumenty, které se týkají jednotlivých dětí, mohou být použity při spolupráci s externími odborníky. Pokud je pro dítě definován specifický cíl, měl by mít opodstatnění a měli by se něm podílet rodiče a všichni odborníci, kteří mají k danému dítěti vazby. Tento dokument není veřejným dokumentem. Právo vidět všechny dokumenty, které se k dítěti váží, mají jeho rodiče. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertartens 2011)

2.4.3.3 Posuzování práce mateřské školy

Kvalita každodenní interakce mezi lidmi v mateřské škole je jeden z nejdůležitějších faktorů pro rozvoj a vzdělávání dětí. Blahobyt a rozvoj dětí by měly být systematicky pozorovány a pravidelně hodnoceny. Pozornost musí být zaměřena na interakci mezi dětmi, mezi dětmi a zaměstnanci a mezi samotnými zaměstnanci. Práce mateřské školy by měla být hodnocena, popsána a analyzována na základě zákona o mateřských školách a rámcového

vzdělávacího programu. Vedení mateřské školy má odpovědnost za plánování pedagogických aktivit pro děti. Roční plán musí nastavit pravidla, která nám oznámí, co bude obsahem hodnocení, co je cílem hodnocení, jak správně hodnotit, a kdo hodnocení provádí. Informace a dokumentace by měly poskytovat základ pro zpětnou vazbu a diskuzi ve skupině zaměstnanců, s rodiči a dětmi. Výsledky hodnocení by měly být použity jako základ pro práci na budoucím ročním plánu. Hodnocení, které je přístupné druhým lidem, mohou vést k debatě o cílech, obsahu, kvalitě a úlohách mateřské školy. Na základě poznatků z hodnocení mohou mateřské školy měnit a inovovat další roční plán. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

2.4.4 Spolupráce

Obce jsou zodpovědné za zajištění toho, aby mateřské školy poskytovaly kvalitní servis rodinám s dětmi. Pro zajištění těchto služeb v co možná největší kvalitě je nutné, aby mateřská škola spolupracovala s místními službami a institucemi v obecní samosprávě. Pokud rodiče a mateřská škola potřebují pomoc sociálních služeb, je důležité dbát na ochranu dat a dokumentů o dítěti a jeho rodině, jak uvádí zákon o mateřských školách. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

2.4.4.1 Základní škola a dětské sociální služby

Mateřské školy by měly spolupracovat se základními školami především z toho důvodu, aby byl dítěti ulehčen přestup na základní školu. Přejít dítěte na základní školu musí být uveden v ročním plánu mateřské školy. Základní i mateřské školy by si měly vzájemně poskytovat informace o dětských aktivitách, aby děti odcházely na základní školu správně připraveny. Pokud má mateřská škola poskytnout základní škole informace o dítěti, musí mít souhlas od rodiče. Úzká spolupráce mezi mateřskou a základní školou je zvláště důležitá v případě, kdy dítě potřebuje speciální péči a speciální vzdělávací prostředí. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertens 2011)

Hlavní úlohou dětských sociálních služeb je zajistit, aby děti žijící v podmínkách, které mohou poškodit jejich zdraví anebo vývoj, dostaly okamžitou pomoc a včasnou péči. Skrz úzký kontakt zaměstnanců a dětí v mateřské škole mají zaměstnanci důležitou roli, aby pozorovali, co se s dítětem děje. Zákon o mateřských školách ukládá zaměstnancům mateřských škol informovat dětské sociální služby, pokud se zdá, že je dítě zneužíváno nebo zanedbáváno. Tato povinnost převyšuje povinnost důvěry a etiky. Mezi mateřskou školou a sociálními službami

by měl být vytvořen systém spolupráce. Cíle spolupráce mezi těmito dvěma organizacemi jsou pravidelné kontakty, společné cíle pro dítě, vzájemné porozumění a spolupráce. Mateřská škola a sociální služba by měla vytvářet bezpečné prostředí, ve kterém bude dítě vyrůstat. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.4.2 Matka a dětské zdravotní kliniky, pedagogicko - psychologické poradny

Matka a dětské zdravotní kliniky jsou odpovědny za preventivní zdravotní péči a propagaci zdravého životního stylu. Zdravotní kliniky mohou navrhnout službu pro děti, které potřebují speciálně pedagogickou asistenci, a mohou spolupracovat na službách pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Kliniky by měly poskytnout poradenství při stanovení léčby v mateřské škole a dále by se měly zaměřit na prevenci přenosných nemocí. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Úlohy pedagogicko-psychologické poradny v souvislosti s předškolním vzděláváním jsou napsány v zákoně, který se týká vzdělávání pedagogicko-psychologických pracovníků. Pedagogicko-psychologické poradny jsou jedním z mnoha profesionálních orgánů, které mohou poskytovat expertní názor na to, jestli dítě se sníženou funkčností může být zařazeno k prioritnímu přijetí do mateřské školy. Poradenské zařízení poskytuje doporučení pro vzdělávací proces. Pokud mateřské školy chtějí navázat spolupráci s poradenským zařízením ohledně dítěte, musí k tomuto kroku dát svolení rodiče dítěte. Rodiče by měli být aktivně zapojeni do této spolupráce. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

2.4.4.3 Vzdělávací instituce, Sami parlament a ostatní partneři

Podle zákona o mateřských školách musí mateřské školy poskytnout studentům předškolní pedagogiky prostor pro praxi. Vedoucí učitel je povinen poskytnout studentům vedení během trvání praxe. Mateřská škola by také měla spolupracovat se školami, které vzdělávají budoucí učitelé. Prostor pro studentskou praxi musí být zahrnut v ročním plánu mateřské školy. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

Sami parlament kontroluje fondy, které mohou být použity pro Sami děti v mateřské škole, a může poskytnout vedení a asistenci zaměstnancům nezávisle na tom, v které části Norska se mateřská škola nachází. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens 2011)

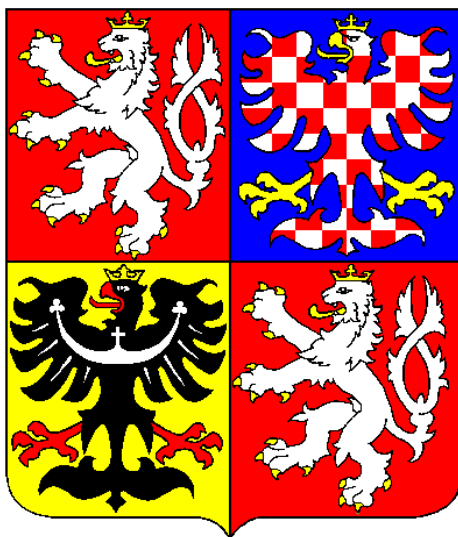
Mateřská škola může spolupracovat s místní komunitou a poskytnout dětem různé zkušenosti a dát jim možnost poznat své okolí. Pozitivní spolupráce mezi mateřskou školou a školami, kulturními organizacemi a institucemi může vést k obohacení a může pomoci vytvořit lepší propojení s mateřskou školou. (Framework Plan for the Content and Tasks of Kindertans 2011)

3 Česká Republika

3.1 Základní údaje o České Republice

Obrázek 9: Mapa České republiky a poloha vůči sousedním státům
(https://cs.wikipedia.org/wiki/Geografie_%C4%8Ceska#/media/File:CZ-mapa_with_czech_description.png)

Obrázek 10: Státní znak
(<https://vlast.cz/symboly-ceske-republiky/>)

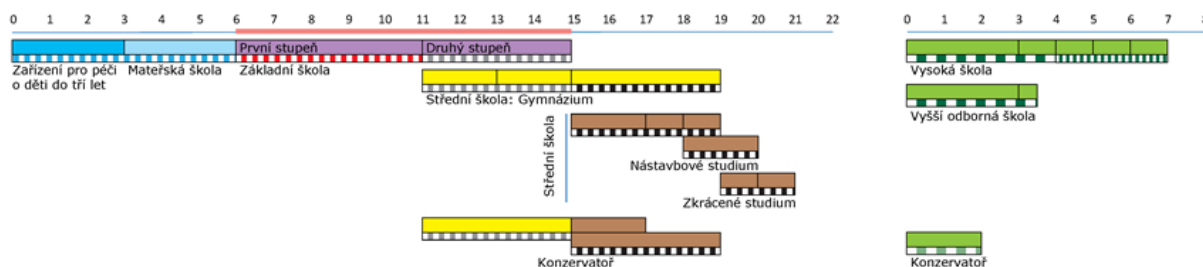
Obrázek 11: Státní vlajka
(https://cs.wikipedia.org/wiki/Geografie_%C4%8Ceska#/media/File:CZ-mapa_with_czech_description.png)

Česká republika je malým vnitrozemským státem, který leží ve střední Evropě a sousedí se čtyřmi státy, a to s Německem, Rakouskem, Polskem a Slovenskem. Počet obyvatel přesahuje 10,5 milionů a více než 1,3 milionů obyvatel žije v hlavním městě Praze. Dalšími velkými městy jsou Brno (378 327) a Ostrava (297 421). Úředním jazykem v České Republice je český jazyk a oficiálním platidlem je česká koruna. Nejvíce obyvatel žije v nížinách a okolí řek, méně obyvatel žije v horských oblastech a v pohraničí. Česká republika je parlamentní republikou a hlavou státu je prezident. (Geografický web, atlas ČR)

OFICIÁLNÍ NÁZEV	Česká Republika
ZKRÁCENÝ NÁZEV	Česko
VZNIK	1.1. 1993
STÁTNÍ ZŘÍZENÍ	Parlamentní republika
HLAVA STÁTU	Miloš Zeman
ROZLOHA	78 867 km ²
POČET OBYVATEL	10 513 834
HUSTOTA OSÍDLENÍ	133 obyvatel/km ²
SPRÁVNÍ ČLENĚNÍ	14 krajů
HLAVNÍ MĚSTO	Praha
JAZYK	Český jazyk
MĚNA	Česká koruna
NÁBOŽENSTVÍ	Římskokatolické
NEJVYŠŠÍ BOD	Sněžka (1602 m)
NEJNIŽŠÍ BOD	Odtok Labe u Hřenska (115 m.n.m.)
NEJDELŠÍ ŘEKA	Vltava (433 km)
NEJVĚTŠÍ JEZERO	Černé jezero (18,4,ha)

3.2 Přehled Českého školství

Školský zákon (č. 561/2004 Sb.) jmenuje druhy škol, které tvoří vzdělávací soustavu. Mezi ně patří mateřské školy, základní školy, střední školy (gymnázia, střední odborná učiliště, střední odborné školy), konzervatoře, vyšší odborné školy, jazykové školy s právem státní zkoušky a základní umělecké školy. Vysoké školy nejsou pod záštitou školského zákona, ale zákona o vysokých školách.

Obrázek 12: Přehled stupňů českého školství (Eurydice)

3.2.1 Základní školství

Základní vzdělávání v České republice trvá po dobu devíti let, což je zároveň i povinná školní docházka, která probíhá ve vzdělávací instituci, která nese název základní škola. Základní škola je rozdělena na dva stupně. První stupeň trvá od 1. - do 5. třídy a je ukončen v 11 letech. Druhý stupeň trvá od 6. – do 9. třídy a je ukončen v 15 letech, kdy žáci základní školu opouštějí. Základní vzdělání mohou žáci ukončit i na víceletých gymnáziích, a to šestiletých nebo osmiletých. Na gymnázia odcházejí žáci po ukončení 5. třídy (osmileté gymnázium) anebo 7. třídy (šestileté gymnázium). Zřizovatelem státních základních škol jsou obce či svazky obcí, ale základní školy mohou být i církevní a soukromé. (Eurydice 2016)

Obecnými cíli základních škol je, aby si žáci osvojili základní strategie učení a na jejich základech byli motivováni k dalšímu celoživotnímu učení. Žáci jsou vedeni k tomu, aby byli schopni samostatně řešit problémy, které jsou přiměřeně náročné jejich věku, dále by měli tvořivě myslet, být ohleduplní a tolerantní k ostatním lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, měli by rovněž správně komunikovat a spolupracovat, poznávat své reálné možnosti a schopnosti, které se spojením vědomostí rozhodují o další dráze a profesním uplatnění. (Eurydice 2016)

Základní školství se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Tento dokument je také platný pro nižší stupeň víceletých gymnázií. Školy si na základě těchto vzdělávacích programů vytvářejí svůj vlastní školní vzdělávací program, v němž jsou konkretizovány cíle. (Eurydice 2016)

Předměty se na základní škole dělí podle stupně. Na prvním stupni se vyučují předměty jako např. český jazyk, cizí jazyk, vlastivěda, prvouka, výtvarná výchova, hudební výchova. Na druhém stupni k českému jazyku, matematice, cizímu jazyku, výtvarné, hudební a tělesné

výchově přibývají další předměty, a to např. chemie, fyzika, zeměpis, dějepis atd. (Eurydice)
Nejvyšší počet žáků ve třídě nesmí přesáhnout číslo 30. (Csicr)

3.2.2 Střední školství

Střední školy navazují na školy základní a poskytují vzdělání všeobecné nebo odborné. Střední vzdělání trvá od dvou do čtyř let a dosahuje se těchto stupňů vzdělání - střední vzdělání s maturitní zkouškou, které je ukončeno maturitní zkouškou, střední vzdělání s výučním listem, které je ukončeno závěrečnou zkouškou, a střední vzdělání, které je ukončeno závěrečnou zkouškou. (Eurydice 2016)

Žáci, kteří dosáhli vzdělání s výučním listem, mohou dále studovat nástavbové studium. Střední vzdělání s výučním listem trvá od 2 – do 3 let. Žák získá odborné vědomosti a praktické dovednosti, které ho připravují k výkonu konkrétní profese. Obory, které lze na středním odborném učilišti studovat, jsou např. kadeřník, elektrikář, cukrář, kuchař, zahradnické práce, knihař, tesař. Žáci, kteří úspěšně absolvovali střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou, jsou kvalifikováni pro výkon konkrétní profese a mohou ji začít vykonávat, anebo mohou dále pokračovat ve studiu na vysoké škole. Absolventi všeobecných oborů (gymnází) jsou vybaveni širokým vzdělanostním základem a zpravidla pokračují ve studiu na vysokých školách. Mezi obory střední odborné školy patří např. ekonomika a podnikání, strojírenství, předškolní a mimoškolní pedagogika, veterinářství, stavebnictví, sociální činnost. (Eurydice 2016)

Středoškolské vzdělání má rozvíjet vědomosti, dovednosti a schopnosti, které student nabyt již na základní škole. Dále střední školy poskytují studentům širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání a vytvářejí předpoklady pro občanský život, samostatné získávání informací, celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro povolání. (Eurydice 2016)

Střední škola se také řídí podle rámcového vzdělávacího programu, který se dělí na Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a Rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé odborné obory. Podle Rámcových vzdělávacích programů si každá škola vypracovává svůj vlastní školní vzdělávací program. (Eurydice 2016)

3.2.3 Vysokoškolské vzdělání

Vysokoškolské vzdělání probíhá na vysokých školách, které jsou nejvyšším stupněm vzdělávací soustavy. Vzdělávání na vysokých školách má třístupňovou strukturu. Prvním

stupněm je bakalářský studijní program, v délce 3 – 4 roky. Druhým stupněm je magisterský studijní program, který trvá 1 – 3 roky. Třetím stupněm, který může student na vysoké škole absolvovat, je doktorské studium, které se studuje 3 – 4 roky. (Eurydice 2016)

Vysoké školy mohou být státní nebo soukromé. Podmínkou, aby student mohl studovat na vysoké škole je, že musí mít střední vzdělání s maturitní zkouškou. Přijímací řízení si stanovuje každá vysoká škola sama, většinou je jeho součástí přijímací zkouška. Forma vysokoškolského studia může být prezenční nebo distanční. Každé studium je uskutečněno podle studijního plánu, který je akreditovaný. Akreditaci uděluje Národní akreditační úřad pro vysoké školství. (Eurydice 2016)

Studenti mohou studovat na vysokých školách téměř všechny vědní a umělecké obory, např. anglický jazyk, aplikovanou chemii, fyzika, archeologii, pedagogické vědy, hudební a výtvarné umění, teologii, ekologii a mnoho dalších. (Upol 2017)

Bakalářské studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce. Absolvent získá titul Bc. Magisterský program je ukončen také státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce. Studenti získávají titul Mgr. nebo Ing. Doktorské studium je ukončeno státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce a absolventi získávají titul PhD. (Eurydice 2016)

Cílem vysokoškolského vzdělání je poskytnout studentům profesní kvalifikaci, připravit je na výzkumnou práci, celoživotní učení a přispívat k rozvoji občanské společnosti. Pro dosažení cíle vysoké školy spojují výuku s vědeckou, výzkumnou a uměleckou činností. Vysoké školy se řídí zákonem o vysokých školách. (Eurydice 2016)

3.2.4 Vzdělávání učitelů

Zákon 563/2004 Sb. o pedagogických pracovních uvádí, jakou kvalifikaci má mít učitel mateřské školy a jak ji může získat:

- a) středním vzděláním s maturitní zkouškou v oboru, který je zaměřen na přípravu učitelů předškolního vzdělávání
- b) vyšším odborným vzděláním s maturitní zkouškou, které je zaměřeno na přípravu učitelů předškolního vzdělávání
- c) vysokoškolským vzděláním v oboru, který je zaměřen na pedagogiku předškolního věku

Studenti střední pedagogické školy studují po dobu čtyř let v denním studiu. Studium je ukončeno maturitní zkouškou a studenti mohou pokračovat na vyšší odborné nebo vysoké škole. Pedagogicko-psychologické disciplíny, základy speciální a sociální pedagogiky tvoří základní trojúhelník odborného vzdělání na středních školách. Z dalších předmětů, kde studenti získávají další schopnosti a dovednosti, můžeme jmenovat např. hudební výchovu, tělesnou a dramatickou výchovu. (Šmelová 2006)

Vzdělání na vyšších odborných školách je realizováno ve formě denní i dálkové. Pro přijetí na vyšší odbornou školu musí mít student ukončeno střední vzdělání s maturitní zkouškou. Po úspěšném absolvování studia na vyšší odborné škole absolvent získává titul Dis. Organizace studia je velmi podobná jako na vysoké škole a školní rok je rozdělen na semestry a zkuškové období. (Šmelová 2006)

Vysokoškolské bakalářské studium trvá tři roky a je ve formě denní i dálkové. Bakalářský obor je zakončen státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce a absolvent získává titul Bc. Pro přijetí na vysokou školu je nutné, aby měl uchazeč ukončeno střední vzdělání s maturitní zkouškou. (Šmelová 2006)

3.3 Předškolní vzdělávání v České republice

Předškolní vzdělávání se uskutečňuje v mateřských školách ve věku dítěte od 3 do 6 let. Mateřské školy pobírají úplatu za vzdělávání ve všech ročnících kromě posledního, v němž je předškolní docházka povinná pro všechny děti. Zřizovatelem mateřských škol je ve většině případů obec nebo svazek obcí. Církevní a soukromé mateřské školy mají v České republice malé zastoupení. Mateřské školy se řídí školským zákonem a spadají pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V roce 2014/15 navštěvovalo mateřskou školu 84 % tříletých dětí, téměř 90 % čtyřletých a víc než 90 % pětiletých. (Eurydice 2016)

Předškolní vzdělávání neboli preprimární vzdělávání má za úkol uspokojovat základní potřeby dítěte a rozvíjet jeho osobnost, dále má za úkol podporovat psychický, sociální a tělesný vývoj, který je základnou pro pozdější vzdělávání. Významným prvkem v předškolním vzdělávání jsou klíčové kompetence, které jsou nezbytné pro další rozvoj jedince. (Šmelová 2004) „Klíčové kompetence představují soubor požadavků zahrnujících podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti, univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích“. (Průcha, Walterová, Mareš in Šmelová 2004)

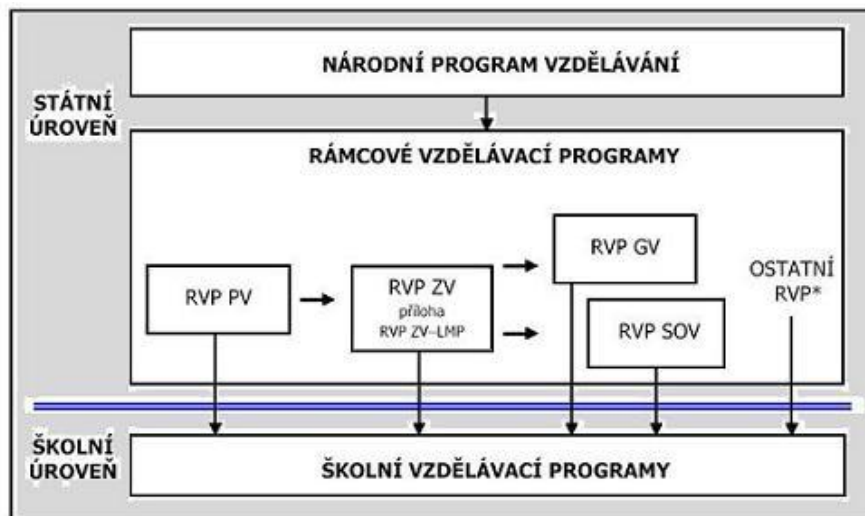
Mateřské školy se od roku 2005 řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV). Ten vymezuje hlavní podmínky, požadavky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku. RVP PV určuje společný rámec, který je nutné dodržet, a je otevřeným dokumentem pro učitelé, děti a školu. Každá mateřská škola si na základě rámcového vzdělávacího plánu vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program. (RVP PV 2004)

3.4 Rámcový vzdělávací program

3.4.1 Systém kurikulárních dokumentů, platnost RVP PV a jeho hlavní principy

S nástupem nové kurikulární politiky, která je formulována v Národním programu rozvoje vzdělávání a zakotvena ve školském zákoně, přichází nový systém vzdělávacích dokumentů pro žáky od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty se rozdělují do dvou úrovní – státní a školní. Pro státní úroveň jsou dokumenty – Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy. NVP formuluje požadavky v samém počátku vzdělávání a RVP vymezuje závazné rámce pro jednotlivé stupně vzdělávání. V druhé školní úrovni je

dokumentem Školní vzdělávací program, který si každá škola vytváří sama na základě RVP. (RVP PV 2004)

Obrázek 13: Systém kuriklárních dokumentů
(https://is.muni.cz/th/361807/ff_m/Diplomova_prace.txt)

RVP PV formuluje základní podmínky, pravidla a požadavky pro vzdělávání dětí předškolního věku. RVP PV je vzdělanostním základem, který navazuje na základní vzdělávání, a je východiskem pro školní vzdělávací programy. Je otevřeným dokumentem pro školu, učitele, děti a směrodatný pro zřizovatele. (RVP PV 2004)

Mezi hlavní principy rámcového vzdělávacího programu patří např. akceptování vývojových specifik dětí, vzdělání a rozvoj každého dítěte podle jeho možností a potřeb, zajišťovat srovnatelnou pedagogickou účinnost všemi mateřskými školami, dát prostor pro různost programů a koncepcí, kde se mohou jednotlivé mateřské školy prezentovat. (RVP PV 2004)

3.4.2 Úkoly, specifika, metody, formy, organizace a cíle předškolního vzdělávání

Mateřské školy mají za úkol doplňovat rodinnou výchovu a zajistit dítěti dostatečně podnětné prostředí k jeho aktivnímu učení a rozvoji. Předškolní vzdělávání má dítěti obohacovat denní program, poskytovat odbornou péči a usnadňovat dítěti jeho další cestu ke vzdělávání. Jedním z nejdůležitějších úkolů mateřské školy je, aby maximálně podporovala individuální rozvoj dítěte a dítě poté opouštělo mateřskou školu na úrovni, která je pro něj

dosazitelná. Předškolní vzdělávání plní i úkol diagnostický, a to zejména u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Je nutné těmto dětem poskytnout včasnou speciálně pedagogickou péči a tím přispět ke zlepšení jejich života a vzdělávání. (RVP PV 2004)

Vzdělávání v mateřské škole má být vázáno individuálně k různým potřebám a možnostem dětí, včetně specifických potřeb. Dále se vzdělávání přizpůsobuje kognitivním, fyziologickým, vývojovým, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Jsou vzdělávány v jedné společné třídě bez ohledu na rozdílné schopnosti a předpoklady. V předškolním vzdělávání by se měly uplatňovat takové metody a formy práce, které podporují celkový rozvoj dítěte. Takovými metodami jsou např. kooperativní učení hrou, prožitkové učení a činnosti, které podporují u dětí zvědavost, radost a získávání zkušeností. Využívá se také situační učení, ve kterém se uplatňují praktické ukázky ze života, nebo spontánní sociální učení, jehož hlavním principem je přirozená nápodoba. Mateřské školy by ve vzdělávacím procesu měly uplatňovat aktivity spontánní i řízené, které jsou vzájemně provázané a vyvážené. Specifickou formou v mateřských školách je didakticky zacílená činnost, při které pedagog přímo nebo nepřímo motivuje dítě. Pedagog je průvodcem dítěte na jeho cestě za poznáním a má v něm probouzet zájem a chuť naslouchat, objevovat a dívat se kolem sebe. (RVP PV 2004)

Organizačně jsou mateřské školy rozděleny na homogenní či věkové heterogenní třídy. Do tříd lze zařazovat i děti se speciálními potřebami a vytvořit tak integrované třídy.

Cíle předškolního vzdělávání jsou rozděleny na rámcové cíle a klíčové kompetence. Pedagogové by měli sledovat hlavní rámcové cíle:

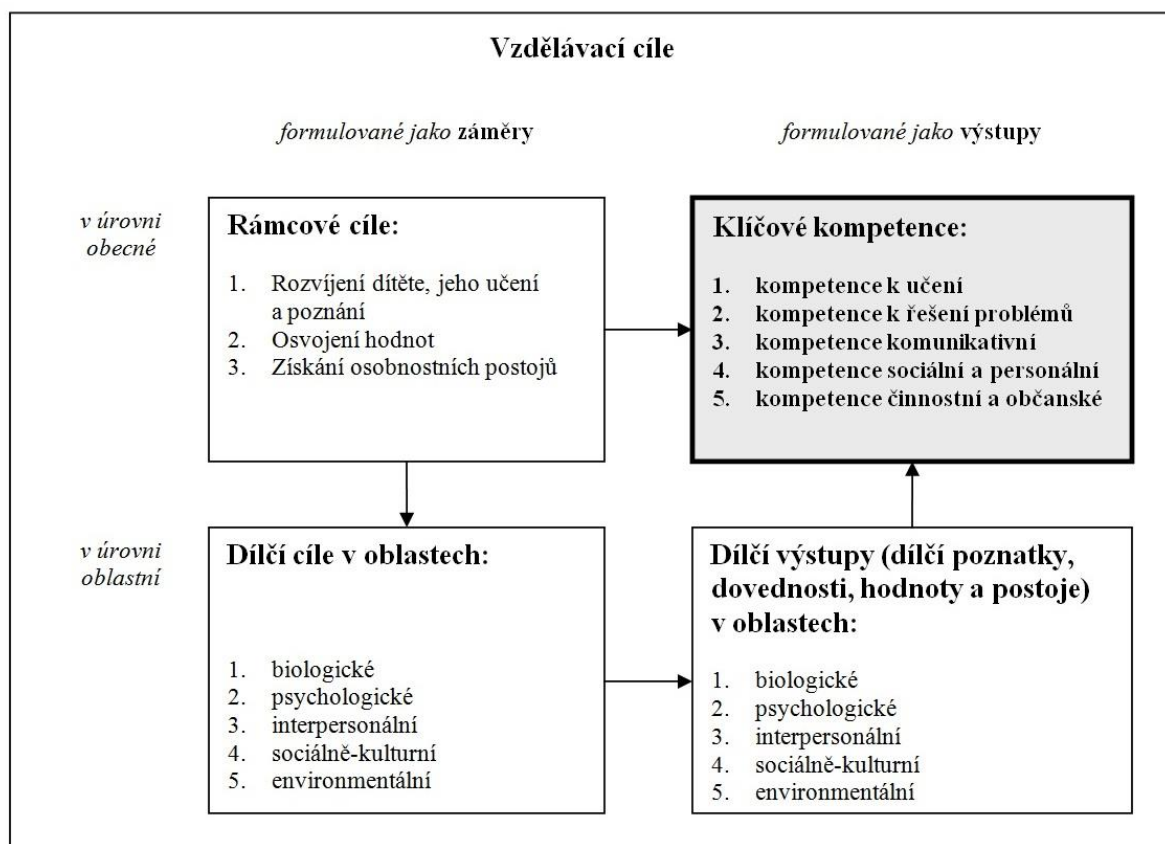
1. „Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání.“
2. „Osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.“
3. „Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.“

Pokud jsou tyto cíle naplňovány, směřují k utváření základních klíčových kompetencí.

Klíčové kompetence jsou formulovány jako „soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot pro rozvoj a uplatnění každého jedince.“ Tyto kompetence jsou činnostně zaměřeny a prakticky využitelné pro výstupy, které se propojují a doplňují. Osvojování je složitý a dlouhodobý proces, který začíná v předškolním vzdělávání a pokračuje na dalších stupních vzdělávací soustavy. (RVP PV 2004)

V předškolním vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány:

- a) **Kompetence k učení**
 - „Soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů.“
- b) **Kompetence k řešení problému**
 - „Všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí, přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem.“
- c) **Kompetence činností a občanské**
 - „Svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat.“
- d) **Kompetence komunikativní**
 - „Ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog.“
- e) **Kompetence sociální a personální**
 - „Samostatně rozhoduje o svých činnostech, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej.“ (RVP PV 2004)

Obrázek 14: *Vzdělávací cíle*
(<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=12130>)

3.4.2 Vzdělávací obsah v RVP PV

Obsah je hlavním prostředkem vzdělávání dítěte v mateřské škole a má sloužit k naplňování vzdělávacích záměrů a dosažení vzdělávacích cílů. Je formulován v podobě očekávaných výstupů a učiva na obecné a rámcové úrovni, kdy je stanoven pro celou věkovou skupinu stejně. Vzdělávací obsah by měl být vnitřně propojený celek, v němž je učivo uvedeno v podobě činností nebo příležitostí. Výstupem vzdělávacího obsahu by měly být očekávané výstupy. Vzdělávací obsah se člení do několika vzdělávacích oblastí, které by se měly vzájemně prolínat. „Čím úplnější a dokonalejší bude propojení všech oblastí vzdělávání a zároveň i podmínek, za kterých probíhá, tím bude vzdělání přirozenější, účinnější a hodnotnější.“ Vzdělávací obsah je rozdělen do pěti oblastí:

- a) Dítě a jeho tělo
- b) Dítě a jeho psychika
- c) Dítě a ten druhý
- d) Dítě a společnost
- e) Dítě a svět (RVP PV 2004)

3.4.3 Vzdělávací oblasti

Každá vzdělávací oblast obsahuje kategorie, které se mají vzájemně propojovat. Těmi kategoriemi jsou:

- a) Dílčí cíle
 - To, co pedagog u dítěte podporuje a sleduje.
- b) Vzdělávací nabídka
 - Je prostředkem vzdělávání a představuje soubor praktických a intelektových činností. (co pedagog dětem nabízí.)
 - Prostřednictvím vzdělávací nabídky dochází k naplňování cílů a výstupů.
- c) Očekávané výstupy
 - Jsou určitým charakterem způsobilosti, které dítě v předškolním vzdělávání dosáhne.
 - Pro dítě nejsou povinné, protože každé dítě je jiné a dosáhne jiné úrovně. (co dítě na konci předškolního vzdělání zpravidla dokáže.)

d) Rizika

- Jsou to rizika, která mohou ohrožovat vzdělávací záměr. (čeho by se měl pedagog vyvarovat.) (RVP PV 2004)

3.4.3.1 Dítě a jeho tělo

Pedagog u dítěte podporuje fyzickou pohodu, tělesnou i pohybovou zdatnost, rozvoj pohybových i manipulačních dovedností, učí je sebeobslužným dovednostem a vede ho ke zdravým životním návykům.

Dílčí vzdělávací cíle

- „Uvědomění si vlastního těla.“

Vzdělávací nabídka

- „Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla) a jiné činnosti (turistika, míčové hry, gymnastika).“

Očekávané výstupy

- „Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (chytat a házet míč, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě).“

Rizika

- „Denní režim nevyhovující dětským fyziologickým potřebám a zásadám zdravého životního stylu.“ (RVP PV 2004)

3.4.3.2 Dítě a jeho psychika

Pedagog u dítěte podporuje psychickou zdatnost, duševní pohodu, rozvíjí jeho intelekt, řeč, jazyk, kreativitu, stejně tak i jeho sebepojetí a sebevyjádření.

Tato oblast obsahuje tři podoblasti.

1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle

- „Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání a naslouchání) i produktivních (vyjadřování, výslovnost, mluvní projev).“

Vzdělávací nabídka

- „Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti.“

Očekávané výstupy

- „Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči.“

Rizika

- „Prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i dospělými.“

2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle

- „Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření).“

Vzdělávací nabídka

- „Hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, dramatické, hudební, imaginativní a konstruktivní aktivity).“

Očekávané výstupy

- „Vyjadřuje svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.“

Rizika

- „Příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa.“

3. Sebepojetí, city a vůle

Dílčí vzdělávací cíle

- „Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit.“

Vzdělávací nabídka

- „Estetické a tvůrčí aktivity (dramatické, slovesné, literární, hudební a pohybové).“

Očekávané výstupy

- „Zachytit a vyjádřit své prožitky (slovně, dramaticky či hudebně pohybovou improvizací).“

Rizika

- „Nedostatek možností projevat své city, sdělovat citové dojmy, prožitky a hovořit o nich.“ (RVP PV 2004)

3.4.3.3 Dítě a ten druhý

V této oblasti se pedagog snaží podporovat utváření vztahů mezi dětmi či k dospělému a posilovat jejich vzájemnou komunikaci.

Dílčí vzdělávací cíle

- „Seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému.“

Vzdělávací nabídka

- „Běžné verbální i neverbální komunikační aktivity s druhým dítětem i dospělým.“

Očekávané výstupy

- „Přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství.“

Rizika

- „Prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým.“ (RVP PV 2004)

3.4.3.4 Dítě a společnost

V této oblasti pedagog usiluje o uvedení dítěte do společenství ostatních a pravidel soužití s ostatními. Dále se v této oblasti má dítě seznámit s materiálními a duchovními hodnotami, kulturou, uměním a osvojit si potřebné dovednosti a postoje, které přispějí ke společenské pohodě v jeho sociálním prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle

- „Vytvoření povědomí o existenci ostatních kultur a národností.“

Vzdělávací nabídka

- „Aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, návštěvy výstav a filmových představení).“

Očekávané výstupy

- „Chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich životu, vážit si jejich práce a úsilí.“

Rizika

- „Přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů.“ (RVP PV 2004)

3.4.3.5 Dítě a svět

V této vzdělávací oblasti se pedagog snaží a usiluje o to, aby dítě získalo povědomí o okolním světě, jeho fungování, o dopadech chování člověka k životnímu prostředí. Dále se pedagog snaží ukázat dítěti správný postoj člověka k životnímu prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle

- „Seznamování s místem a prostředím, ve kterém žije a vytváření pozitivního vztahu k němu.“

Vzdělávací nabídka

- „Přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety.“

Očekávané výstupy

- „Orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, blízkém okolí).“

Rizika

- „Nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu.“ (RVP PV 2004)

3.4.4 Podmínky předškolního vzdělávání

Ve věcných (materiálních) podmínkách je důležité, aby mateřská škola měla dostatečné prostory, které vyhovují skupinovým i individuálním aktivitám. Hygienické zařízení, dětský nábytek a tělocvičné nářadí jsou přizpůsobeny antropometrickým požadavkům dětí a zároveň jsou bezpečné a nezávadné. Hračky, pomůcky a další doplňky by měly být v takové výškové úrovni, aby na ně děti viděly a mohly si je i samy vzít. Součástí mateřské školy by měla být zahrada či hřiště, aby byly dětem umožněny pohybové aktivity. (RVP PV 2004)

V rámci životosprávy by měly děti dostávat plnohodnotnou a vyváženou stravu. Jsou dodržovány zdravé technologie přípravy pokrmů a děti mají ve třídě k dispozici dostatek tekutin. Děti jsou dostatečně dlouho ve venkovních prostorách a je jim poskytnut dostatek prostoru pro volný pohyb. V denním programu mají děti možnost odpočinku dle individuální potřeby (např. dítěti, které má nižší potřebu spánku, je nabídnuta jiná klidová aktivita). Učitelé v mateřských školách se sami chovají podle zásad zdravého životního stylu a jsou pro děti vzorem. (RVP PV 2004)

Psychosociální podmínky jsou důležitým faktorem a plně vyhovující jsou za předpokladu, když se děti i dospělí cítí v mateřské škole spokojeně a bezpečně. Učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a děti nejsou neúměrně zatěžovány či neurotizovány. Děti dostávají jasné a srozumitelné pokyny a třída je pro ně kamarádským společenstvím. Důvěra, tolerance, spolehlivost a zdvořilost by měla být zastoupena jak ve vztazích mezi dospělými, tak i mezi dětmi. Pedagog by měl zvolit takový pedagogický styl, který je podporující, sympatizující, vstřícný, empatický a založený na komunikaci pedagoga s dětmi. (RVP PV 2004)

Organizace mateřské školy je správná, pokud je zajištěn denní řád, který je dostatečně pružný a reaguje na individuální potřeby dětí. Pedagogové se věnují dětem a děti mají dostatek zázemí, klidu a bezpečí. Mateřská škola dětem dává dostatek prostoru pro spontánní hru. Aktivity se organizují tak, aby v dětech probouzely vlastní aktivitu a experimentování. Činnosti jsou plánovány tak, aby vycházely ze zájmů a potřeb dítěte. Počty dětí ve třídě nejsou překračovány. (RVP PV 2004)

Mateřská škola je správně řízena, jestliže jsou úkoly všech pracovníků správně a jasně vymezeny. Ředitelka se při vedení zaměstnanců snaží vytvářet pozitivní atmosféru a zapojuje zaměstnance školy do jejího řízení. Dále má za úkol vyhodnocovat práci všech zaměstnanců a

vypracovat školní vzdělávací program za spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky. Mateřská škola spolupracuje se zřizovatelem, dalšími orgány samosprávy, s nejbližší základní školou či jinými místními organizacemi. (RVP PV 2004)

V rámci personálního a pedagogického zajištění by měli mít všichni zaměstnanci odbornou kvalifikaci a ti, kterým odborná kvalifikace chybí, si ji průběžně doplňují. Ředitel mateřské školy by měl podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků a vytvářet podmínky pro systematické vzdělávání. Učitelé v mateřských školách pracují profesionálním způsobem a služby, ve kterých není pedagog dostatečně kompetentní, jako např. logopedie, rehabilitace, jsou zajišťovány jinými odbornými pracovníky. (RVP PV 2004)

Při spolupráci s rodiči by měla panovat oboustranná důvěra, vstřícnost, porozumění a ochota spolupracovat. Mateřská škola by měla pravidelně informovat rodiče o jejich dítěti, jeho pokrocích a rozvoji. Rodiče mají příležitost účastnit se různých programů a poradenského servisu ohledně výchovy a vzdělávání dětí předškolního věku. (RVP PV 2004)

3.4.5 Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných

Cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou pro všechny děti stejné. Pedagogové by se měli snažit o vytvoření takových podmínek, které co nejvíce vedou k rozvoji dítěte. Podmínky, které musí být dodržovány při vzdělávání dětí se speciálními potřebami v mateřské škole, jsou dány zákony a vyhláškami. (RVP PV 2004)

U dětí s tělesným postižením by měla být zabezpečena možnost pohybu v prostoru školy s možnými technickými prostředky. Využívají se kompenzační pomůcky a počet dětí je ve třídě snížen.

Pro děti se zrakovým postižením by mělo být zajištěno bezbariérové prostředí s maximálním zabezpečením. Děti využívají didaktické, optické a technické kompenzační pomůcky a hračky. Podle míry postižení je zajištěn asistent a počet dětí ve třídě je snížen.

U dětí se sluchovým postižením je dodržována sluchová hygiena a jsou uspokojovány individuální potřeby. V mateřské škole jsou využívány technické a didaktické pomůcky a pro vzdělávání je použit vhodný komunikační systém.

Vzdělávání dětí s mentální retardací je zaměřeno na sebeobslužné činnosti a základní hygienické návyky. Využívají se vhodné kompenzační pomůcky, ve třídě je asistent a počet

dětí je snížen. Pro děti, které mají poruchu pozornosti a vnímání, je zajištěno prostředí, které zklidňuje, je zvýšen bezpečný dohled, individuální přístup a mateřská škola spolupracuje se speciálně pedagogickým centrem. Při poruchách řeči u dítěte je zajištěna kvalitní logopedická péče a je také zajištěna spolupráce rodičů a odborníků. Dětem, které trpí více vadami a autismem je poskytnuto klidné a podnětné prostředí, využívají se vhodné kompenzační pomůcky a děti si osvojují sebeobslužné činnosti. (RVP PV 2004)

Při vzdělávání těchto dětí se přizpůsobují potřeby, které vyplývají ze zdravotního stavu dítěte. Dětem, které pochází ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, je nutné upravit podmínky vzdělávání a uplatňují se speciální metody pro co největší rozvoj dítěte. Integrace dětí nese svá pozitiva i rizika. Pedagog musí sám vědět, zda zvládne práci s integrovaným dítětem. Pokud není zcela kompetentní v péči o integrované dítě, musí spolupracovat s odborníkem (speciální pedagog, dětský psycholog). Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je nutné zařadit do školního vzdělávacího programu. Při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami mateřská škola spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními (SPC, PPP). Vzdělání dětí mimořádně nadaných musí být rozumně přizpůsobeno jejich mimořádným schopnostem. Dětem mohou být např. nabídnuty další aktivity a činnosti, které podporují jejich nadání. (RVP PV 2004)

3.4.6 Autoevaluace mateřské školy a hodnocení dětí

Autoevaluace by měla být samozřejmostí každé mateřské školy, a to z toho důvodu, že každá mateřská škola si vytváří svůj školní vzdělávací program a je nutné, aby pedagogové viděli zpětnou vazbu. „Autoevaluace je proces průběžného vyhodnocování vzdělávacích činností, situací i podmínek vzdělávání, realizovaný uvnitř mateřské školy, který se odehrává v několika na sebe navazujících a neustále se opakujících fázích“. Není jednorázová a náhodná, ale jde o proces, který je systematický a předem připravený. Evaluace mateřské školy by měla být komplexní a zaměřit se např. na naplňování cílů, kvalitu podmínek vzdělávání, realizaci obsahu vzdělávání, práci pedagoga a výsledky vzdělávání. Může probíhat na dvou úrovních, školní a třídní. RVP PV udává přesná kritéria evaluace pro vyhodnocení všech oblastí vzdělávání. Pro evaluaci je nutné sbírat, zpracovávat, využívat informace pravidelně a systematicky. Systém evaluace, který mateřská škola využívá, musí být uveden ve školním vzdělávacím programu. Při hodnocení vzdělávacích výsledků dětí se nejedná o porovnávání dětí mezi sebou, ale je důležité hodnotit každé dítě zvlášť podle jeho individuálních možností. Během celého školního roku pedagog sleduje a hodnotí individuální rozvoj dítěte a sám si

vybírání, jaký systém sledování a hodnocení zvolí. Písemné záznamy, které se týkají dítěte, jsou chráněny a mohou je vidět pouze rodiče dítěte, popř. pedagogové mateřské školy. (RVP PV 2004)

3.4.7 Zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program je dokument, podle kterého se řídí vzdělávání v konkrétní mateřské škole. Ta jej zpracovává podle RVP VP a podle právních předpisů. Jedná se o veřejný dokument, který je povinnou součástí dokumentace školy. Za vypracování školního vzdělávacího programu odpovídá ředitel školy. Školní vzdělávací program musí obsahovat:

- a) Identifikační údaje
 - týkají se sídla školy, zřizovatele školy, zpracovatele ŠVP PV
- b) obecná charakteristika
 - popisuje velikost školy, počet tříd, lokalitu školy, charakter budovy a okolí
- c) podmínky vzdělávání
 - charakteristika věcného vybavení, psychosociálních podmínek, organizace, personálního zajištění, zajištění bezpečností dětí a jejich životosprávy
- d) organizace vzdělávání
 - informace o vnitřním uspořádání školy, tříd, bližší charakteristika tříd
- e) charakteristika vzdělávacího programu
 - představení programu, popisuje vzdělávací cíle a záměry, objasnění forem, přístupů a metod práce
- f) vzdělávací obsah
 - jde o podstatnou část školního vzdělávacího programu
 - je rozdělen do integrovaných bloků a integrované bloky mohou být doplněny o dílčí projekty či programy
 - mateřská škola může nabízet další služby v podobě kroužků pro děti, které jsou realizovány za úplaty
- g) evaluační systém
 - systém evaluace by měl obsahovat, co se bude sledovat, prostředky a časový plán (RVP PV 2004)

3.4.8 Kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu, povinnosti předškolního pedagoga, vzdělávací obsah v ŠVP

Školní vzdělávací program je dokumentem, který si každá mateřská škola tvoří sama podle svých kritérií, ale i přesto musí splňovat určité nároky, které mu jsou dány rámcovým vzdělávacím programem. ŠVP vychází z podmínek mateřské školy, napomáhá pedagogům rozvíjet strategie integrovaného přístupu ke vzdělávání, jeho zpracování je přesné, jasné, srozumitelné a obsahuje podstatné informace. Při jeho tvorbě jsou respektovány základní zásady pro tvorbu ŠVP. Je otevřeným dokumentem. (RVP PV 2004)

Pedagog odpovídá za ŠVP a program jeho činností je cílevědomý a plánovaný. Mezi jeho odborné činnosti patří analyzovat potřeby dětí, realizovat individuální a skupinovou výuku, projektovat, provádět evaluační činnost a analyzovat vlastní vzdělávací potřeby. Vede vzdělávání tak, aby se děti cítily dobře, byly rozvíjeny v souladu se svými schopnostmi, měly dostatek podnětů, byly dostatečně stimulovány a mohly navazovat nové vztahy. Pedagog by se měl rovněž snažit navázat vztah s rodiči, vést s nimi dialog ohledně jejich dítěte, o jeho rozvoji a prospívání. (RVP PV 2004)

RVP PV je východiskem pro pedagoga při tvorbě vlastní vzdělávací nabídky, která by měla mít ve svém třídním vzdělávacím programu podobu integrovaných bloků. Tyto integrované bloky by měly zahrnovat všechny vzdělávací oblasti RVP PV a mohou mít podobu projektů či tematických celků. Integrované bloky mají na sebe navzájem navazovat, prolínat se nebo přecházet jeden do druhého. (RVP PV 2004)

4 Osobní zkušenost

Autorka práce působila v mateřské škole, která se družila s druhou mateřskou školou a byla umístěna v oblasti Tillermyra. Je to část města Trondheim a je od centra vzdálena cca 30 minut jízdy autobusem. Mateřská škola, ve které působila, byla umístěna na okraji lesa a měla velké venkovní prostory pro děti. Budova mateřské školy byla postavena do tvaru písmene L. V kratší části této budovy se nacházely kanceláře a zázemí pro učitele a asistenty. To obsahovalo šatnu pro personál, kde měl každý svoji skříňku, věšák pro venkovní oblečení a také sociální zařízení. Poté v této části byla společná místnost pro odpočinek a oběd. Sídli zde také ředitel a ekonom školy. Pedagogové zde měli svoje kanceláře, pro přípravy k dětem a také dokumentaci, kterou zaslali rodičům (viz. rozvrh měsíce atd.). Mateřská škola byla rozdělena na dvě části, pro mladší a starší děti. Každá část školy měla svůj samostatný vchod. Z důvodu, aby se děti z těchto dvou oddělení nepletly. V oddělení pro mladší děti byl navíc prostor pro kočárky. Každé oddělení měla dvě šatny. V první šatně bylo převlečení na ven (nepromokavé kalhoty, bunda a gumáky). Druhá šatna obsahovala skříňky s osobními věcmi dětí a oblečení, které bylo určené pro vnitřní prostory. V oblasti šaten bylo umístěno sociální zařízení. V dalších prostorách byly třídy a společná kuchyň. V kuchyni se připravovala snídaně pro děti. Byl zde také umístěn stůl, kde si děti dávaly své svačkové boxy a pití. Naproti tříd byly umístěny místnosti, které obsahovaly materiál pro umělecké činnosti (výtvarné potřeby, hudební nástroje). Mezi třídami byla umístěna herna, kde bylo dětem k dispozici lego, stavebnice, plastelína, korálky atd. V závěru toho oddělení byla umístěna místnost s přebalovacím pultem a všemi potřebami. Třídy obsahovaly stolečky se židličkami, hračky, malá knihovna, dataprojektor. Venkovní prostory nabízely dětem skluzavku, průlezky, houpačky a dostatečný prostor pro pohyb. Byl zde také umístěn venkovní domeček, který tyto děti mohly využít při pobytu venku. Většinou sloužil k tomu, že si zde děti nechaly batohy a případně oblečení, když jej nepotřebovaly. Např. se celý den trávil venku, tak zde bylo ráno přivítání, děti posnídaly a poté se trávil celý den v okolním lese. Pokud oběd nebyl v lese, byl tady v tomto domečku. Dále zde byla budova s nářadím, hračkami na písek, koloběžkami, odrážedly.

II Praktická část

5 Komparace českého a norského RVP PV

Tato kapitola popisuje srovnání rámcových vzdělávacích programů, které byly charakterizovány v teoretické části této práce. Pro srovnání využila autorka práce Bereadyův model komparace, který je srozumitelnější, než souvislý text. Výzkumné otázky byly zvoleny na základě důležitosti zkoumané problematiky. Pro srovnání byly využity tabulky, kde je vždy uvedeno, zda se ve výzkumné otázce objevuje shoda, či nikoli a dále je uvedeno zdůvodnění tohoto rozhodnutí. Cílem praktické části je zjistit, v čem se rámcové vzdělávací plány shodují a čem se odlišují.

5.1 Metoda výzkumu

Pro výzkum zvolila autorka Beredayův model komparace. Jedná se o klasický komparativní model. Je sestaven ze čtyř kroků: z popisu, interpretace, juxtapozice a samotné komparace. Smyslem prvního kroku je identifikovat výzkumné otázky. Typická otázka pro první krok je: „Jaká je povaha zkoumaného jevu?“ druhým krokem je popis daného jevu ve zkoumaných zemích. Otázka pro tuto fázi je: „Jaká je situace jevu v kontextu X a v kontextu Y?“ Třetí fáze zahrnuje izolaci získaných dat na rozdíly pomocí přímého srovnání. Otázkou pro třetí fázi je: „Jak jiný/podobný je jev v kontextu X a jak jiný/podobný v kontextu Y?“ Čtvrtá fáze navrhuje vysvětlení pomocí formulace hypotéz. „Co může způsobovat rozdílnost/podobnost v odpovědích?“ Daný model komparace byl uzpůsoben podle zkoumaného problému. (Pedagogická orientace roč. 26/3)

5.2 Vlastní srovnání

Česká republika	Norské království
Vznik RVP PV	
Důvodem vzniku RVP PV bylo reformovat školství na základě strategického dokumentu Bílá kniha. Zde byly popsány vize, jakým směrem se školství má nadále ubírat a kam směřovat.	RVP PV vzniklo z důvodu reformy školství. Odborníci nazvali stávající systém instrumentálním a bylo třeba ho změnit. RVP PV bylo popsáno ve strategickém dokumentu v rozvoji školství.
Shodné znaky	
<ul style="list-style-type: none"> - změna ve školství a jeho pojetí - otevřenost novým trendům - nový pohled na vzdělávání dětí nástrojem, jak dítě správně vzdělávat 	<ul style="list-style-type: none"> - změna ve školství a jeho pojetí - otevřenost novým trendům - nový pohled na vzdělávání dětí - nástrojem, jak dítě správně vzdělávat

Česká republika	Norské království
Kdy RVP PV vešlo v platnost?	
Rámcový vzdělávací program vešel v platnost roku 2005.	Rámcový vzdělávací program vešel v platnost roku 2006.
Rozdílné znaky	
<ul style="list-style-type: none"> - Mateřské školy podle RVP PV pracují od roku 2005, tedy o rok dříve než Norsko. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mateřské školy podle RVP PV pracují od roku 2006, tedy o rok později než Česká republika.

Česká republika	Norské království
Věk dětí navštěvující mateřskou školu	
Mateřskou školu navštěvují děti od 3 do 6 let.	Mateřskou školu navštěvují děti od 0 do 6 let.
Rozdíly	
<ul style="list-style-type: none"> - Důvodem je jiná sociální politika státu. - Matky si mohou zvolit délku mateřské dovolené (2,3,4 roky). 	<ul style="list-style-type: none"> - Důvodem je jiná sociální politika státu. - Matky jsou na mateřské dovolené jeden rok.

Česká republika	Norské království
Heterogenní a homogenní třídy	
RVP PV přesně nevymezuje, zda musí mateřské školy vytvořit homogenní či heterogenní třídy.	RVP PV přesně nevymezuje, zda musí mateřské školy vytvořit homogenní či heterogenní třídy.
Shoda	
<ul style="list-style-type: none"> - Záleží na okolnostech, kde se MŠ nachází. - Záleží také na vedení školy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Záleží na okolnostech, kde se MŠ nachází. - Záleží také na vedení školy.

Česká republika	Norské království
Cíle předškolního vzdělávání	
Jsou přesně formulovány, jako klíčové kompetence (výstupy dětí).	Nejsou přesně formulovány. Jsou formulovány v obecné rovině.
Shoda	
<ul style="list-style-type: none"> - Cílem je, aby si dítě odneslo základy vědomostí, dovedností, schopností a postojů 	<ul style="list-style-type: none"> - Cílem je, aby si dítě odneslo základy vědomostí, dovedností, schopností a postojů

Česká republika	Norské království
Forma cílů předškolního vzdělávání	
V RVP PV jsou cíle přesně popsány, strukturovány a rozděleny.	V norském RVP PV jsou cíle formulovány v obecné rovině. Nejsou přesně striktně rozděleny.
Rozdíly	
<ul style="list-style-type: none"> - Klíčové kompetence jsou výstupy rámcových cílů. - Rámcové cíle získávají podobu dílčích cílů. - Ty jsou průběžně naplňovány a dosahuje se dílčích kompetencí. 	<ul style="list-style-type: none"> - Žádné rozdělení v Norském RVP PV není. - Jsou popsány obecně.

Česká republika	Norské království
Podstata vzdělávacích oblastí	
Vzdělávací oblasti se zaměřují na tělo a psychiku dítěte, jeho okolí, prostředí a vztahy s ostatními lidmi.	V Norském vzdělávacím programu popisují vzdělávací oblasti péči o tělo, znalost tradic, kultury a společnosti. Zabývají se komunikací dětí a přírodou ve které děti žijí.
Shoda	
<ul style="list-style-type: none"> - Uvedené vzdělávací oblasti jsou charakterem velmi podobné. - Řeší základní otázky z oblasti života. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uvedené vzdělávací oblasti jsou charakterem velmi podobné. - Řeší základní otázky z oblasti života.

Česká republika	Norské království
Základ vzdělávacího obsahu RVP PV	
Je formulován v podobě učiva (vzdělávací nabídka) a očekávaných výstupů (klíčové kompetence). Vše by mělo být vzájemně propojeno. Obsah je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí.	Obsah vzdělávání se zaměřuje na podporu jazykových a sociálních schopností, na komunikaci a holistický pohled na dítě. Obsah je rozdělen do sedmi vzdělávacích oblastí.
Shoda	
<ul style="list-style-type: none"> - Podstatou vzdělávacího obsahu jsou vzdělávací oblasti. - Vzájemná propojenost prvků, které tvoří vzdělávací obsah. 	<ul style="list-style-type: none"> - Podstatou vzdělávacího obsahu jsou vzdělávací oblasti. - Vzájemná propojenost prvků, které tvoří vzdělávací obsah.

Česká republika	Norské království
Popsání vzdělávacího obsahu	
Je popsán obecně a rámcově. Zabývá se otázkou, čeho by děti měly dosáhnout.	Dělí se na šest částí (péče, hra, učení, sociální kompetence, jazykové kompetence a mateřská škola, jako kulturní prostředí)
Rozdíl	
<ul style="list-style-type: none"> - Chybí zde komplexnost a návaznost. - Vše je přesně rozděleno do kapitol a podkapitol. 	<ul style="list-style-type: none"> - Obsah je popsán mnohem komplexněji. - Jsou v něm popsány cíle, kterých by dítě mělo dosáhnout. - Je zde vidět propojenost a globální pohled na daný cíl.

Česká republika	Norské království
Počet vzdělávacích oblastí	
Vzdělávacích oblastí je celkem pět. Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a jeho psychika, Dítě a společnost, Dítě a svět.	Vzdělávacích oblastí je celkem sedm. Komunikace, jazyk a text, Tělo, pohyb a zdraví, Umění, kultura a kreativita, Příroda, prostředí a technologie, Etika, náboženství a filosofie, Místní komunita a společnost, Čísla, prostory a tvary.
Rozdíly	
<ul style="list-style-type: none"> - Rozdílem ve vzdělávacích oblastech je jejich počet. - V Česku je vzdělávacích oblastí méně. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozdílem ve vzdělávacích oblastech je jejich počet. - V Norsku je počet vzdělávacích oblastí vyšší.

Česká republika	Norské království
Obsah vzdělávací oblasti	
Každá oblast je rozdělena na čtyři části.	Vzdělávací oblast je rozdělena na dvě části.
Rozdíly	
<ul style="list-style-type: none"> - První částí je dílčí vzdělávací oblast. - Druhou částí je vzdělávací nabídka. - Třetí částí jsou očekávané výstupy. - Čtvrtou jsou rizika. 	<ul style="list-style-type: none"> - První část popisuje, co mateřská škola musí zajistit srze danou vzdělávací oblast. - Druhá část popisuje, co musí zaměstnanec udělat, aby dosáhl cíle.

Česká republika	Norské království
Dílčí vzdělávací cíl (to co pedagog u dítěte podporuje)	
„Uvědomění si vlastního těla.“	Rozvinout pozitivní pohled na sebe skrze fyzické úspěchy.
Shoda	
- Vzdělávací cíl je uveden ve vzdělávací oblasti.	- Vzdělávací cíl je uveden ve vzdělávací oblasti.

Česká republika	Norské království
Vzdělávací nabídka (co pedagog nabízí)	
„Lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky) nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla) a jiné činnosti (turistika, míčové hry, gymnastika).“	Ulehčovat a poskytovat inspiraci pro bezpečné a náročné fyzické hry a aktivity pro všechny nezávisle na pohlaví.
Shoda	
<ul style="list-style-type: none"> - Pedagog nabízí dětem možnosti a inspiruje je k výběru fyzické aktivity. - Vzdelávací nabídka je uvedena ve vzdělávací oblasti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pedagog nabízí dětem možnosti a inspiruje je k výběru fyzické aktivity. - Vzdelávací nabídka je uvedena ve vzdělávací oblasti.

Česká republika	Norské království
Očekávané výstupy	
„Dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování i doma.“	Žádný očekávaný výstup není ve vzdělávací oblasti uveden.
Rozdíly	
<ul style="list-style-type: none"> - Co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže. - Co by mělo umět. 	<ul style="list-style-type: none"> - Žádný očekávaný výstup není ve vzdělávací oblasti uveden.

Česká republika	Norské království
Rizika	
Nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, hrubého a ironického chování).	Žádné rizika nejsou ve vzdělávací oblasti uvedeny.
Rozdílné znaky	
<ul style="list-style-type: none"> - Co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga. 	<ul style="list-style-type: none"> - Žádné rizika nejsou ve vzdělávací oblasti uvedeny.

Česká republika	Norské království
Kulturní menšiny	
České RVP PV neuvádí žádnou kulturní menšinu.	Norské RVP PV uvádí a velmi zdůrazňuje kulturu původních Sami obyvatel.
Rozdíly	
- Žádná kultura, která by byla podporována a popsána v RVP PV neexistuje.	- Rámcový program popisuje Sami obyvatele. Uvádí je v každé důležité části RVP PV.

Česká republika	Norské království
Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	
Je v RVP PV rozděleno přesně podle jednotlivých postižení.	V Norském RVP PV je popsáno v obecné rovině.
Rozdílné znaky	
<ul style="list-style-type: none"> - děti s tělesným postižením, - děti se zrakovým postižením, - děti se sluchovým postižením, - děti s mentální retardací, - děti s poruchami pozornosti a vnímání, - děti s poruchami řeči, - děti s více vadami a autismem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mateřské školy musejí být nápomocny rodičům při výchově dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. - Rozvíjet dítě v co možná největší míře.

Česká republika	Norské království
Podmínky předškolního vzdělávání	
RVP PV podrobně popisuje podmínky, které doplňují kvalitu poskytovaných služeb.	V RVP PV nejsou přesně vymezeny a definovány.
Rozdílné znaky	
<ul style="list-style-type: none"> - Rozděleny na věcné podmínky, - životosprávu, - psychosociální podmínky, - organizaci, řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění, - spoluúčast rodičů. 	<ul style="list-style-type: none"> - Charakterizovány obecně. - Zakomponovány v celém RVP PV.

Česká republika	Norské království
Evaluace školy	
Proces průběžného vyhodnocování vzdělávacích činností, který je konkrétně popsán. Informace získávají pomocí pozorování, rozhovoru s rodiči a z písemných záznamů školy.	Reflexi získávají průběžně během celé školního roku. Získávají jí z dokumentace MŠ, z rozhovorů s rodiči a dětmi,
Shodné prvky	
- Získávání informací pomocí pozorování, rozhovorů a dokumentů.	- Získávání informací pomocí pozorování, rozhovorů a dokumentů.

Česká republika	Norské království
Školní vzdělávací program	
Je dokument, podle kterého se uskutečňuje vzdělávání dětí v konkrétní mateřské škole.	Dokument, který popisuje způsob, jakým jsou děti vzdělávány v konkrétní mateřské škole.
Shodné prvky	
<ul style="list-style-type: none"> - Je uveden v RVP PV. - Vychází z RVP PV. - Mateřská škola si jej tvoří sama, podle svých okolností. 	<ul style="list-style-type: none"> - Je uveden v RVP PV. - Vychází z RVP PV. - Mateřská škola si jej tvoří sama, podle svých okolností.

Česká republika	Norské království
Zásady pro tvorbu ŠVP	
Je přesně vymezeno, co musí ŠVP obsahovat.	Jakým způsobem je ŠVP tvořeno, je popsáno v obecné rovině.
Rozdílné prvky	
<p>ŠVP obsahuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifikační údaje - Obecnou charakteristiku - Podmínky vzdělávání - Organizace vzdělávání - Charakteristika vzdělávacího programu - Vzdělávací obsah - Evaluační systém 	<p>Obsah ŠVP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizaci vzdělávání - Obsah vzdělávání - Procesy MŠ - Celkové cíle MŠ

Česká republika	Norské království
Platnost ŠVP	
Doba, po kterou je vytvořené ŠVP platné. Mateřská škola si sama určí dobu, pro kterou bude ŠVP vytvářet.	Doba, po kterou je vytvořené ŠVP platné. Tuto dobu má uvedenou v RVP PV.
Rozdílné prvky	
- Doba platnosti ŠVP PV může být jeden, dva, tři roky.	- Doba platnosti uvádí RVP PV na jeden rok.

Česká republika	Norské království
Povinnosti pedagoga	
Analyzuje věkové a individuální potřeby dětí. Děti rozvíjí v souladu s jejich schopnostmi a možnostmi. Usiluje o vytvoření partnerských vztahů s rodiči. Provádí evaluační činnost.	Pedagogové jsou zodpovědní za prospívání dítěte, naplňování jejich individuálních potřeb a komunikaci s rodiči. Provádí pravidelně hodnocení vzdělávání.
Shodné prvky	
<ul style="list-style-type: none"> - Harmonický rozvoj dítěte. - Partnerství s rodiči. - Zodpovědnost za vzdělávání. - Evaluace. 	<ul style="list-style-type: none"> - Harmonický rozvoj dítěte. - Partnerství s rodiči. - Zodpovědnost za vzdělávání. - Evaluace.

5.3 Vyhodnocení

Výsledky srovnání zjistily, že RVP PV v obou státech, vznikl kvůli stejným důvodům. Důvodem byla reforma školství. Doba, kdy RVP PV vešlo v platnost, je rozdílná. V České republice začal RVP PV platit dříve, zřejmě byl dříve schválen. Věk dětí, které navštěvují předškolní zařízení, je rozdílný. V Norsku chodí děti do mateřské školy již před dosažením prvního roku. Ani v České republice, ani v Norském království RVP PV přesně neuvádí, zda mají být třídy jen homogenní, nebo jen heterogenní.

Cíle předškolního vzdělávání jsou v obou státech stejné. Základem je rozvoj dítěte v harmonickém prostředí. Cíle předškolního vzdělávání jsou popsány různě. V českém RVP PV jsou přesně a konkrétně rozepsány. Norské RVP PV je popisuje průběžně a implementuje v rámci všech kapitol. Podstata vzdělávacích oblastí je shodná. V obou dokumentech je zaměřují na základní otázky praktického života. Základem vzdělávacího obsahu v obou zemích jsou vzdělávací oblasti. Počet vzdělávacích oblastí je rozdílný. V českém RVP PV je uvedeno pět vzdělávacích oblastí (Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a jeho psychika, Dítě a společnost, Dítě a svět). V Norském RVP PV je popsáno sedm vzdělávacích oblastí (Komunikace, jazyk a text, Tělo, pohyb a zdraví, Umění, kultura a kreativita, Příroda, prostředí a technologie, Etika, náboženství a filosofie, Místní komunita a společnost, Čísla, prostory a tvary). Obsah vzdělávací oblasti je v českém RVP PV rozdělen na čtyři části (první je dílčí vzdělávací oblast, druhá je vzdělávací nabídka, třetí části jsou očekávané výstupy, čtvrtou jsou rizika). V norském RVP PV je obsah vzdělávací oblasti rozdělen na dvě části (první část popisuje, co mateřská škola musí zajistit srze danou vzdělávací oblast, druhá část popisuje, co musí zaměstnanec udělat, aby dosáhl cíle).

O kulturních menšinách české RVP PV nepíše. Jen v obecné formě popisuje, aby mateřské školy do svého vzdělávání zařadily i multikulturní výchovu. Norské RVP PV popisuje Sami kulturu. Sami kultura je kultura původních obyvatel, kteří v Norsku stále žijí, a proto by žádná mateřská škola neměla bránit v poznání této původní kultury. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je v české RVP PV přesně vymezeno a konkrétně rozděleno do podkapitol o jednotlivých postiženích. V norském RVP PV je vzdělávání dětí popsáno obecně. Podmínky předškolního vzdělávání jsou v každém RVP PV popsány jinak. V českém RVP PV jsou rozděleny do jednotlivých podkapitol. V norském RVP PV jsou charakterizovány v obecné rovině. Evaluace probíhá v obou dvou státech velmi podobným způsobem. Informace se získávají od všech účastníků vzdělávacího procesu.

Oba státy vytváří školní vzdělávací programy. Prvky tvorby jsou podobné a orientují se především na to, aby podmínky vzdělávání byly v souladu s možnostmi a umístěním mateřské školy. Zásady pro tvorbu ŠVP se v jednotlivých zemích rozcházejí. V České republice jsou zásady jasně zformulovány. V norském RVP PV jsou popsány více obecně. Platnost ŠVP je v každé zemi jiná. Norské RVP PV uvádí délku ŠVP po jeden školní rok. V České republice si mohou mateřské zvolit délku ŠVP samy. Povinnosti pedagoga se v obou zemích shodují. Důležité je, aby se pedagog choval profesionálním způsobem, pečoval o děti a předal dětem základ, který s sebou ponese po celý život.

Na první pohled se může zdát, že vzdělávací programy jsou více odlišné, než shodné. Rozdíl je jen v jejich uspořádání a vzájemné návaznosti jednotlivých kapitol. Koncepce českého vzdělávacího programu je rozpracována do přesných kapitol a podkapitol, kde je vše konkrétně popsáno. Je přesným návodem, jak má být vzdělávání vedeno. Snahou bylo vytvoření takového programu, který nemá svazovat učitele a nemá se podobat školním osnovám. Bohužel při srovnání s norským RVP PVV, tomu tak je. V norském vzdělávacím RVP PV je vidět kontinuita a vzájemné propojení jednotlivých kapitol. Je popsán s menší konkrétností a svobodněji. Nesvazuje učitele, dává jim návod, ale v jiné formě. Snaží se více o pochopení podstaty vzdělávání a pochopení že vzdělávání lze uskutečňovat pouze za přítomnosti holistického pojetí. Orientace v jeho uspořádání může být náročnější.

6 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, v čem se rámcové vzdělávací programy shodují a v čem jsou rozdílné.

Komparativní pedagogice není v České republice dáván velký prostor, proto první kapitola popisu její historické kořeny a vznik. Samotnou komparaci můžeme použít pro srovnání dvou zemí, světadílů či jen v rámci dvou prvků. Diplomová práce se zabývá komparací dvou evropských států – České republiky a Norského království.

Nedílnou součástí komparativní pedagogiky je popis srovnávaného prvku. Popisem jednotlivých zemí a rámcových vzdělávací programů se zabývá kapitola dvě a tři v teoretické části práce. Bez popisu, by nebylo možné provést komparaci.

Praktická část využívá prvků, které byly popsány v teoretické části, a na základě těchto prvků vzniká komparace. Pro srovnání byl použit Beradyův model komparace, který byl upraven podle charakteru práce. Důvodem volby tohoto modelu je srozumitelnost a přehlednost. V tomto modelu jsou použity tabulky, které v upravené formě zvolila i autorka práce. Každá tabulka vždy obsahuje otázku pro srovnání, poté následuje zhodnocení, zda se země v této otázce shodují, nebo rozdělují a nakonec jsou uvedeny shody a rozdíly.

Asi největším rozdílem těchto dvou zemí, je že RVP PV České republiky až příliš konkretizuje a nedává takovou volnost, jako norské RVP PV. Koncepce českého vzdělávacího programu je rozpracována do přesných kapitol a podkapitol, kde je vše konkrétně popsáno. Je přesným návodem, jak má být vzdělávání vedeno. V norském vzdělávacím RVP PV je vidět kontinuita a vzájemné propojení jednotlivých kapitol. Je popsán s menší konkrétností a svobodněji. Nesvazuje učitele, dává jim návod, ale v jiné formě. Snaží se více o pochopení podstaty vzdělávání a pochopení že vzdělávání lze uskutečňovat pouze za přítomnosti holistického pojetí.

Seznam použité literatury

Aase, A. (2008) : In search of Norwegian Values. In: Maagerø, E. and Simonsen, B (eds). Norway: society and culture (pp 13-27). Kristiansand: Portal Forlag

Alvit: Učitelé na zkušené. *Alvit: Norsko* [online]. [cit. 2017-04-05].

Česká školní inspekce: Výroční zpráva. *Česká školní inspekce: Výroční zpráva* [online]. 2017 [cit. 2017-04-06].

ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 272 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2993-0.

Česká republika: sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia [kartografický dokument]. 1. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2006. 1 atlas (32 s.). ISBN 8070118709.

Eurydice. *Organisation of the education system in Norway* [online]. 2010 [cit. 2017-04-05].

Eurydice: Česká republika [online]. 2017 [cit. 2017-04-06].

EURYBASE. The Information Database on Education Systems in Europe. *The Education System in Norway 2006/2007*

HAJDUCH, Ondřej. Geografický web: Česká republika. *Geografický web: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:P%C5%99ehled>* [online]. [cit. 2017-04-05].

HAM, A.: *Norsko*. Praha: Svojtka & Company, 2006. ISBN 80-7352-351-5.

KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008, 244 s. Vzdělávání. ISBN 978-80-7409-024-0.

LEE, Phil. *Norsko*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2001. 376 s., [16] s. obr. příl. Livingstone - průvodci, sv. 1. ISBN 8072170414.

Ministry of Education and Research (2011) : Framework Plan for the Content and Tasks of Kindergartens. 51 pages.

Upol: Studijní obory. *Upol: Studijní obory* [online]. 2018 [cit. 2017-04-06].

PRŮCHA, Jan a Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 8071787728.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. 263 s. ISBN 8073671557.

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, 333 stran. ISBN 978-80-262-0870-9.

RABUŠICOVÁ, Milada a Klára ZÁLESKÁ. *Pedagogická orientace: Metodologické otázky srovnávací pedagogiky* [online]. Brno, 2016, 3 [cit. 2017-04-05]. ISSN 1805-9511.

Government.no. *Government.no: Ministri of education* [online]. [cit. 2017-04-05].

STRAKATÁ, Miroslava. Outdoorové aktivity dětí v Norsku. *Český portál ekopsychologie* [online] 2. 4. 2017. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/clanky/outdoorove-aktivity-deti-v-norsku/>

STRAKATÁ, Miroslava. Jak přežít v přírodě. *Český portál ekopsychologie* [online] 2. 4. 2017. Dostupné z: <http://www.ekopsychologie.cz/citarna/clanky/jak-prezit-v-prirode/>

ŠMELOVÁ, Eva. *Mateřská škola: teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 168 s. ISBN 8024409458.

ŠMELOVÁ, Eva. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn: teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 159 s. ISBN 8024413736.

ŠMELOVÁ, Eva, Martina FASNEROVÁ a Jitka PETROVÁ. *Univerzitní mateřská škola a její specifika v oblasti předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 167 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3877-1.

Udir.no: Framework Plan - Introducion. *Udir.no: Framework Plan - Introducion* [online]. [cit. 2017-04-05].

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007, 402 s. Pedagogika. ISBN 9788024717340.

VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, 72 s. ISBN 978-80-86723-68-6.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Státní vlajka Norského království	14
Obrázek 2: Státní znak Norského království	14
Obrázek 3: Geografická poloha Norského království	15
Obrázek 4: Přehled stupňů norského školství	17
Obrázek 5: Naturbarnehage	23
Obrázek 6: Familienbarnehage	23
Obrázek 7: Prostory mateřské školy, vnitřní prostory	27
Obrázek 8: Prostory mateřské školy, venkovní prostory	28
Obrázek 9: Mapa České republiky a poloha vůči sousedním státům	49
Obrázek 10: Státní znak	49
Obrázek 11: Státní vlajka	49
Obrázek 12: Přehled stupňů českého školství	51
Obrázek 13: Systém kuriklárních dokumentů	56
Obrázek 14: Vzdělávací cíle	58

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Anna Rapantová
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Analýza vzdělávacího programu RVP PV České republiky a Norska
Název v angličtině:	Analysis of the education program - FRAMEWORK EDUCATIONAL PROGRAMME FOR PRE-SCHOOL EDUCATION Czech Republic and Norway
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá popisem a srovnáním Norského a Českého rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Důvodem vybrání této severské země je jeho špičkové školství a pobyt prostřednictvím programu Erasmus v Norském království. Praktická část se zabývá srovnáním, z kterého vyplývají shody a odlišnosti programů.
Klíčová slova:	Pedagogika, komparativní pedagogika, rámcový vzdělávací program, předškolní vzdělávání, Norské království, Česká republika
Anotace v angličtině:	The main concern of the Magister Thesis is a description and comparison of Norway and Czech Framework plan of pre-school education. Selection of this northern country was driven by the high education performance and erasmus internship in the Norway kingdom. Research is concerning the comparison and its similarities and differences.
Klíčová slova v angličtině:	Pedagogy, comparative pedagogy, framework plan, preschool education, Norway, Czech Republic
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	83
Jazyk práce:	Český jazyk